

FRØSAMLERNES

bytteliste

Forår 2009

**HUSK: Jo flere der dyrker en gammel sort -
jo mindre er den truet af udryddelse !**

Velkommen til Frøsamlerne Fællesliste 2009.

Frølisten er vores vigtigste forum for at udbrede de gamle sorter, og redaktionen håber, mange vil få lyst til at erstatte nogle af de indkøbte sorter med gamle, velprøvede sorter fra denne liste. Der kommer også i år en efterårsliste med især løg og hvidløg, podetkviste og vintergrøntsager.

HUSK når du bestiller:

Skriv op hvad du har bestilt. Og hos hvem. Så kan du følge op på det, hvis noget går galt, og du ikke hører fra udbyderen. Angiv altid omhyggeligt **sortsnavn** og **FS-nummer** så det bliver helt entydigt hvad det er du ønsker. Og skriv op hvad du faktisk får! Hvis du selv får lyst til at udbyde frø på listen er det **meget vigtigt** at du véd præcis hvad for en sort det er!

Mængder: Det er udbyderen, der afgør hvor meget frø du kan få. Der skal helst være frø nok til at du kan lave planter nok til at fortsætte sorten, hvis det er det, du vil. Mange hvis det er fremmedbestøvere, færre hvis det er selvbestøvere. Og så vil det selvfølgelig afhænge af hvor meget frø udbyderen har, og hvor stor interessen er for sorten.

Betalingen skal altid foreligge inden bestillingen kan udføres. Beløbene dækker udgifter til pakning og forsendelse (15,- for en portion frø (**F**); 25,- for en portion vegetativt formeret materiale som løg, knolde, stiklinger m.v. (**V**)). Du kan altid betale med check eller frimærker. Hvis udbyderen har opgivet sin mailadresse på listen, betyder det at du kan maile en bestilling og modtage besked om kontonummer, så pengene kan overføres på netbank.

Bemærk at Læsø-stammen af skalotteløg skal bestilles direkte hos avler til en anden pris.

Som noget nyt er de fleste sorter i år forsynet med et "frøsamlernummer" : FSXXX. Dette nummer skal være med til at identificere vores sorter, og mindske muligheden for at der sker en sammenblanding af sorter med navne der ligner hinanden. Numrene er en del af databasen som vi er ved at opbygge. Vi har allerede lagt henved 600 sorter ind, og der arbejdes på at give adgang til basen via hjemmesiden (engang i løbet af foråret...).

VI ANBEFALER AT BRUGE NUMRENE HVER GANG EN SORT UDVEKSLES!!!

Nye sorter er mærket med *.

Forkortelser: **HDRA:** Henry Doubleday Research Association, den engelske forening for økologisk havebrug, som har oprettet Heritage Seed Library **HSL** (vi er medlem). **SSE:** Seed Savers Exchange i USA (vi er medlem). **FS** er Frøsamlerne. **NGB:** Nordisk Genbank, nu NordGen. **F:** frø. **V:** vegetativt formeret materiale.

Farvesiderne: Billedsiderne kommer senere i år! Billederne er doneret af medlemmer. Siderne er tilrettelagt af Brian Krause (BK).

EFTERLYSNING: Molly er ved at prøve at få styr på varianter af "Holgers høje ært" og hun vil meget gerne tale med alle, der dyrker denne sort!

SORTER DER SAVNER EN ADOPTIVFORÆLDER:

Vi arbejder på at sikre vores sorter, ved at der er mindst 2 adoptanter for hver af de sorter, som Frøsamlerne har et særligt ansvar for (= vores "mandatsorter"). Som adoptant lover man ikke andet end at dyrke sorten til eget brug, tage frø af den, og dyrke den igen. Og hvis man ikke vil mere, at GIVE BESKED til koordinatoren. Koordinatoren for den pågældende gruppe vil normalt henvende sig ca. en gang om året, for at høre hvordan det går med sorten (hvis han/hun når det og husker det...).

Vi efterlyser flere der vil adoptere en af følgende sorter:

Ærter:

Høj marvært "Amanda"

Høj marvært "Jutta" -

begge velmagende høje ærter.

Tørreært; "Lollandske rosiner" og "Errindlevært". Søren Holt har gjort en del reklame for de Lollandske rosiner, der giver en virkelig velmagende ærtesuppe.

Hvis du er interesseret i at være adoptant for én af disse sorter, kontakt Molly Hougaard (MH)!

Havemælder:

Lollandsk og fru Eriksens samt ikke mindst de to nye, meget gamle sønderjyske familiemælder: Sonja Jessens og Nis Nørugaards.

For frø af de 2 sidstnævnte, kontakt vores grøntkoordinator, Ida Johannessen (IJ)!

AGURK OG GRÆSKAR

Agurk (*Cucumis sativus*)

'**Beit Alpha**'. **FS575** En lille salatagurk, med tynd mørkegrøn skal. Sprød, sød og saftig, og uden risiko for bitterhed. En type agurk, der oprindeligt kommer fra Mellemøsten. Opr. Frøposen. **FP(F)**

'**Miniature White**' **FS479** Til drivhus. Fin lille hvid-gul skoleagurk. Ret produktiv. Frø fra SSE. **KI(F)**

'**Poona Kheera**' **FS576** Indisk agurk, tidlig frugterne gode og saftige, hvide/lysegrønne som unge, som modne rødbrune og overtrukket af et brunt net. Opr. Johnny's, USA. **LT(F)**

Squash & græskar

'**Buttercup**' (*Cucurbita maxima*). To forskellige slags frø (opr. to frøfirmaer i NZ) fra 2006 & 2007. Uden FS nr. **EK(F)**

'**Lady Godiva**' (*Cucurbita pepo*). **FS520**
Oprindelse: Frøposen. Et såkaldt oliegræskar, der dyrkes for de næringsrige frøes skyld, som f.eks. kan presses til olie eller ristes med lidt salt. Græskarkødet kan også benyttes. Kan gemmes et par måneder. Græskarret har gul-grønne, lange striber. **GO(F)**

Melon (*Cucumis melo*)

'**Farthest North**' **FS504** : Gave af Seed Ambassadors i 2006. Ikke en sort, men en "grev" eller genpulje, alle de krydsninger der kunne laves mellem et stort antal melonsorter, der hver især er tilpasset dyrkning under nordlige forhold. Mindre end dem fra supermarkedet, 100-300g, en fin størrelse for os, og næsten alle meget velsmagende. Det er meningen med grev'en, at man skulle arbejde videre med at udvælge de bedst egnede.

'**Farthest North #1**' **FS586** : Første generation frø høstet på friland: Ideen er, at vi i fællesskab etablerer en hårdfør melonstamme, hvorfra vi kan udvælge nye melonsorter. Høsten var god hos MJ og SH i 2008, og frøene fra hver melon er pakket separat, så det er muligt at bede om sin egen blanding af egenskaber. Du skal derfor overveje om størrelse, smag, tidlighed og/eller udseende skal vægtes, eller om du ønsker størst mulig

variation. Generelt er det små, søde nettede meloner med orange saftigt kød, men der er en betydelig variation. Vi har nu så mange frø, at der i år ikke stilles krav til modtagerne af disse.

SH(F)

'**Farthest North #2**' **FS587** : 2. generation frø høstet i drivhus. På 6 planter fik jeg i år over 50 frugter, og tog frø fra de tidligste og mest velsmagende. Der må være sket en betydelig indsnævring af den oprindelige genpulje – f.eks. fik jeg ingen grønkedede meloner. Frø nok, ingen begrænsninger. **LT(F)**

'**Wests netmelon**'. **FS035** Er den mest velsmagende melon, jeg kender. Tidligere kunne man få frø gennem Dansk Havefrøforsyning, men jeg har ikke set sorten udbudt længe. Sorten solgtes tidligere i alle planteskoler som pottedyrket til udplantning i drivhus, men det ved jeg ikke, om den gør længere. Sorten giver visse år et stort udbytte, andre år næsten intet. Jeg dyrker planterne i alm. havejord med en forholdsvis tæt planteafstand og opbundet med to hovedstængler på hver plante. Dette for at få plads til så stor genetisk variation som muligt. Der kommer dog så kun 1-2 meloner per plante. Frugterne kan være fra 13-17 cm i diameter med et tydeligt net på skindet og helt gule ved modenhed. Kødet er lyst orange og smager meget parfumeret. Ganske sund plante. Jeg har kun meget få portioner af denne sort, som jeg håber, andre end jeg selv kunne have lyst til at dyrke. Evt. adoptanter (**gratis frø**) bedes melde sig. **HL(F)**

Agurkeslægtninge

Achocha (korila, cahua m.fl.) (*Cyclanthera pedata*). **FS031** En sjov og dekorativ slyngplante i familie med agurk m.v. Stammer fra Sydamerika og betegnes som en af "the lost crops of the Incas". Meget produktiv i drivhus - men bliver nemt for stor. Giver mange frugter. Frugterne har bløde, ikke-stikkende pigge, og skal spises, mens de stadig er ret små (2-4 cm.). Gode til at sylte. Små frugter gode rå. Fyldte modne frugter er fremragende ovnbagt. Har været PØ tilbud. Dyrket mange år på friland med flot resultat. Masser af frugter helt til nattefrosen kommer. Smagen er fin – som agurk/ærtebælg. Opr. Winnie Poulsen via Anemette Olesen. **KI(F);GO(F);AH(F)**. Anden

oprindelse: Vores vens tur til Siberien i 2007.
Bliver forsøgt tilpasset siberiske drivhuse. **KN(F)**

Cucurbita ficifolia 'Siam'. FS480 Kulsorte
velsmagende frø og hvidt meget fibret kød. Hos
flere avlere er den vokset op i træerne - den største
"træfrugt" var på 11 kg. Bruges i Frankrig og
Mexico til en dessert. På høsttidspunktet det 1.
efterår var der ingen frø el. smag. 1 1/2 år efter var
frøene sorte og kødet meget velsmagende. Fra
Théa Michel i Belgien via Søren Holt. **KI(F)**

***Foldegræskar (?)**. Købt på marked i Tyrkiet.
Sjovt græskar, som jeg vil forsøge at dyrke i år.
Hvis en anden også har lyst til at prøve den, har
jeg lidt frø i overskud. **LL(F)**

"Jungleagurk" (*Melothria scabra*). **FS033** Til
drivhus. Spinkel agurkelignende klatreplante med
3-4 cm. store sribede agurker. Bedst til syltning.
Danner små hvide knolde, der kan overvintre i
jorden i drivhuset og give nye planter næste år, og
som er dejligt sprøde og sødlige, gode til f.eks.
salat. Opr. handelssort fra Impecta. **LT(F)**

West Indian Burr Gherkin (*Cucumis anguria*).
FS574 Sjøv lille sag der ligner en kastanie, derfor
kalder vi den for "Kastanieagurk". Smagen er ok,
bedre end skoleagurker, men synet den største
oplevelse. **TB(F)**

BLADGRØNT

Havesalat (*Lactuca sativa*)

'Arap Saçi' (=arabisk hår). (tidl. Salat, u.s.n.).
FS014 Fra tyrkisk familie bosat i Danmark.
Stammer fra Bursa – en provins i Anatolien.
Egeblade men med struktur som romersalat. Fin
til udplantning, står længe før stokløbning.
Lækker at høste, smager godt. **KI(F)**

'Baquieu'. **FS564** Gammel sort fra Frankrig.
Muligvis synonymt med 'Erstling' - meget omtalt
ældre tysk sort. Kraftig og tidlig sort. Særligt god
til de første og sidste afgrøder. Mørkegrønne
relativt tætte hoveder med broncerødt anløbne
blade. Særligt fin smag. En af de "ikke EU
godkendte sorter" fra det franske frøfirma "Le
Biau Germe". **FP(F)**

'Forellenschluss'. **FS038** Smukke grønne blade
med vinrøde pletter, skulle ligne en forel, en slags

'åben bindsalat', utroligt dekorativ. Arvesort fra
Østrig, frø opr. fra Arche Noah (Østrigs
frøsamlere). **LT(F)**

'Kasseler Stränk'. **FS039** Bindsalat, meget
velsmagende sprød salat. Løber næsten altid i
stok, men det hele kan spises. Opr. fra "Den
gamle Gartner" (der måske har frøene fra
"Bingenheimer Saatgut"). **MH(F);NP(F)**

'Outredgeous'. **FS543** Smuk mørkerød romersk
salat, lange smukke men lidt løse hoveder. Navnet
er et ordspil på rød + "oprørende, skandaløs".
Frank Morton of Wild Garden Seeds, USA via
Seed Ambassadors, 2006. **FP(F);LT(F)**

'Riccio lollo.' **FS013** Vinterfast endivie/
hønsesalat. Opr. italiensk handelssort, meget
hårdfør pluksalat (navnet fra Gina Lollobrigidas
hår). Kan stå vinteren over på friland. Via SSE.
KI(F);LT(F);FP(F)

Havemælde (*Atriplex hortensis*)

Atriplex hortensis var. rubra. **FS040** Rød
havemælde. Meget dekorativ, både i haven og i
salatskålen. Oprindelse frøsamler i Australien
2002. Frø høstet 2005. **EM(F);BG(F)**

Atriplex hortensis, gul. **FS041** Tidlig, mange
lysegrønne blade. Gammel tysk handelssort.
EM(F)

Familien Eriksens. **FS564** Grøn arvesort fra
Sjælland. Fru Eriksen genkendte den fra sin
bedsteforældres gård på Falster og har sendt os en
dejlig beretning om dens brug. Se under "De
gode historier" på vores hjemmeside. Adoptanter
mangler. **FP(F);NF(F)**

Gyldengrøn. **FS041** 2m. høj med kæmpeblade,
meget delikat. Opr. Berd Horneburg, Thüringen,
Tyskland. **FP(F)**

Haslev – Fakse. **FS015** Sorten har været i en
kollegas families eje i generationer, jeg har fået
den af hende. Hjemmehørende i Haslev – Fakse
området. Bliver op til 1-1½ meter høj, temmelig
kraftig plante. Kan godt smage bittert, hvis den
bliver for grov. Sorten vil hellere selvå end udsås
om foråret. Adoptanter mangler. **HL(F)**

“Lille Næstved skole”. FS042 Almindelig grøn havemælde, meget fin kvalitet. I forsøg hos NO den bedste i forhold til "svensk grøn" og "lollandsk", idet den går i blomst senere og er lavere og mere busket i væksten. **NC(F);LJ(F)**

Lollandsk. FS043 Landsort. Almindelig og frodig type. Går ret hurtigt i blomst. **NF(F)**

“Moster Karens Spinat”. FS044 Familiesort af grøn havemælde. **ID(F)**

Bladbede (*Beta vulgaris* var. *cicla*)

Bladbede ”Engelsk spinat fra Hvidkilde”.

FS047 Af samme type som Perpetual Spinach, med bløde blade. Ikke til de mange opskrifter på bladbeder med tykke stængler (sølvbeder). Slægtsbladbede; stammer fra fodermester på en gård under Hvidkilde Gods ved Svendborg. Sorten er oprindeligt importeret fra England. Ligner ”Perpetual Spinach” - har mere runde blade og lidt mindre vinterholdbarhed. Opr. FS. **NC(F);MH(F)**

Bladbede FS045 Egen spontanhybrid – antagelig sølvbede x hvid rødbede, ren mellemgrøn, lav, bred, næsten uden stængler, Enormt ydende. Top ret vinterfast, roden helt vinterhårdfør. Den har udartet en del. Har selv påbegyndt selektion, du kunne jo gøre det samme og udvælge din yndlingsudgave. Min er med korte stilke og en meget lang, glat rod (Hvid rødbede). Sås når som helst. For sikker overvintring fra juni. **AL(F)**

Bladbedespinat eller ”Evhedsspinat”.

”Perpetual spinach”, ”Spinach beet”. Oprindeligt fra Frøposen. Et godt alternativ til spinat – mindre oxalsyre. Giver grønt hele sommeren og i milde vintre også hele vinteren. **BE(F)**

Øvrige

Algiersalat (*Fedia cornucopiae*). FS566 Det gamle dansk navn er Overflødighedshorn-Krop. På engelsk kaldet ”Horn of Plenty”. I familie med vårsalat; bladene ligner vårsalats meget, mens blomsterne er violette – og meget nydelige. Danner store rosetter. Skal have en nogenlunde varm sommer for at danne modne frø. Opr. SESAM. **FP(F)**

***Bladradise 'Red Stem'. FS531** En radise med glatte blade, bladene plukkes og spises når planten er 10 cm høj. Jo ældre planten bliver jo skarpere

smag. Opr. Fothergills (UK). **MG(F)**

Engelsk Spinat (*Rumex patientia*). FS346 Kaldes også patientkål. Gammel kulturplante, som i forgangne tider blev brugt i sygekosten. Den kan bruges som havesyre, men er større i væksten og ikke slet så syrlig. Første år kommer ingen blomsterstande, så man kan her få en større høst af blade. Fra andet år sættes meget høje blomsterstande i vejret. Store blade kan få en bitter smag. Kan angribes af glimberbøsser - hold øje med de gulorange æg på undersiden af bladene i juni / juli. Oprindeligt fra Vitskøl Kloster. **GJ(F)**

Feldsalat/vårsalat (*Valerianella locusta*). FS577 'Dunkelgrüner vollherziger'. Sås i aug-sept. og man har i milde vintre salat hele vinteren. Sikker vintersalat i drivhus. Eller sås på friland i marts og man får tidlig forårssalat. Mild med en let mynteagtig smag. God i blandede salater. Oprindeligt FDB-frø. **BE(F)**

Feldsalat/vårsalat (*Valerianella locusta*). Usn. Vintersalat. **GO(F)**

Havekarse, “bredbladet” (*Lepidium sativum*).

FS048 Dejlig storbladet karse. Også god til sent efterår og overvintring. **KI(F)**

Havekarse, “græsk” (*Lepidium sativum*). FS050 Stiv vækst, dekorativ og velsmagende. **GO(F)**

Havesyre (*Rumex rugosus*, syn. *R. acetosa*).

FS333 Flerårig, med bløde, lysegrønne blade til at anvende til frisk pust i salater. **KI(F-2007)**

Jordbærspinat (*Chenopodium foliosum*). FS578

Bladene kan bruges som spinat. Bærrene er gode som pynt på salat. Oprindeligt sort fra Frøposen. **BE(F)**

***Malva verticillata var. crispa. FS579** Katost med store krusede blade. Gode rå i salater og i varme retter. Lang vækstsæson. Dør ved -5 C. Oprindelse: Agroforestry Research Trust, England i 2008. **KN(F)**

Persille, “glatbladet kurdisk”. FS053 Fra herboende kurdisk familie (frøene importeres jævnlige, men jeg tror nu de dansk avlede er lige så gode). Glimrende, meget kraftig og ret kuldetålsom sort. **NC(F)**

***Quinoa ‘Kaslala’, Salatquinoa. FS519** Angivet at den skal forkultiveres, men EM’s erfaring ved forsøg viser at den er lige så god når den sås

direkte på friland, men i varm jord, 1/6.
Glimrende til salat og spinat, og en stor flot
plante. Opr. SESAM. **EM(F)**

Rucula "Roka Tohumu" (*Eruca sativa*). **FS054**

Denne sort kommer fra et tyrkisk frøfirma i
Istanbul. Stærk og velsmagende. **NC(F)**

Salatamarant (*Amaranthus tricolor*) '**Garnet
Red**'. **FS580** Udsås på voksestedet midt i maj.

Høstes som 'babyleaf' fra ca. 4 uger senere. Mild
og lækker i smagen og pynter vældigt i en blandet
salat, flot rosa farve. Rig på vitaminer og minerale-
ler. Opr. handelsfrø. **BE(F);EM(F);MG(F)**

Salatsennep (*Brassica juncea*) '**Green in snow**'.
FS452 Sås i sensommeren for vinter- og forårs-

høst. Opr. Bingenheimer Saatgut. **KI(F)** Fra
Thompson & Morgan ca. 1985. Sås når som helst,
til vinterhøst bedst ca. 1. august. **AL(F)**

Spinat (*Spinacia oleracea*) '**Matador**' **FS581**

Glatte frø og blade, sås efterår eller meget tidlig
forår. Hårdfør men ikke velegnet til sommerbrug.
Opr. Bingenheimer Saatgut v/ Christina Henatsch
via Seed Ambassadors. **FP(F)**

Spinatranke (*Hablitzia tamnoides*). **FS325**

Klatreplante med spinat-lignende blade tidlig om
foråret. Leveres som stiklinger/små planter. - men
ring til mig først. Opr. Stephen Barstow, Plante-
klubben, Norge. **MH(V)**

Stolt Henriks Gåsefod (*Chenopodium bonus-*
henricus). **FS056** Flerårig gammel køkkenurt.

Bladene kan bruges som spinat, blomsterknopper
kan svitses i smør, skuddene kan bruges som
asparges. **BE(F)**

Træspinat "Magentaspreen" (*Chenopodium*
giganteum). **FS058** Elegant plante, op til 2-3 m

høj med blade, der er magentarøde inde ved
stængelen og grønne længere ude. Spinatplante
(som havemælde) eller i salat. **NC(F)**

Vejbred, smalbladet (*Plantago coronopus*). Sås i

køkkenhaven. Velegnet som salat. God i en
blandet grøn salat. Tag de spæde blade og stop
høsten, når bladene bliver for grove. **BE(F)**

TOMATER M.M.

Tomater (*Lycopersicon esculentum*)

"Appelsintomat". Orange tomat med pænt store
frugter, og en god smag, ikke alt for syret tomat-
smag. Sorten er dukket op i en udstillingskasse
med dette kaldenavn. Mon nogen véd hvor den
kommer fra? **TB(F)**

'Auntie Madge's'. **FS060** En ("lækker" eller
"ikke specielt ophidsende smag") lille blomme
eller cherrytomat, dyrket i England som familie-
sort gennem generationer. Oval, rød. Frembringer
en helt ufattelig mængde tomater i kæmpeklaser.
Stort udbytte i drivhus. Oprindeligt Heritage Seed
Library. **IN(F-få frø)**

***'Black Cherry'**. **FS532** Lille sortrød/lilla tomat
med lang plukkesæson. Middel udbytte men til
gengæld har den har en helt utrolig god og kraftig
smag. En af mine favoritter. Opr. Thompson &
Morgan. **MG(F)**

'Bloody Butcher'. **FS544** Gammel amerikansk
kartoffelbladet sort. Ikke særlige store frugter men
meget god smag og absolut blandt de tidligste –
tidligere end f.eks. Matina og Stupice. Kun Katja
kan slå den i mit drivhus. **LT(F)**

"blomme, rød usn. 2". **FS065** Favorit ved
årsmødets besøg på Hegnstrup i 2005. **AC(F)**

"Brandywine, Black". **FS067** En brun udgave
af 'Brandywine'. Dejlig krydret smag og store
tomater. Oprindelse frøsamler i Belgien 2003.
Fået fra SH. **IN(F)**

'Bytje Serdce'. **FS557** Rød bøftomat med gul
nakke, oksehjertefacon. Fået af SH efter dansk
haveejer. Denne tomat er helt FANTASTISK god,
saftig, krydret! Givtig, af stor skønhed. Har kun
prøvet den i drivhus. **IN(F)**

'Chocolate Stripes'. **FS545** Mellemstørrelse,
brunlige frugter med gul-grønne striber. Fin smag.
Gave fra medlem af SSE. **LT(F)**

"Conni". **FS071** Meget usædvanlig bøftomat
med tyndt løv og aflange, lidt spidsede røde
frugter. Ikke just smukke men meget velsmagende
og yderig – også på beskyttet plads på friland.
Gave af frøsamler LA, fra veninde Conni. **LT(F)**

'Cosmonaut Volkov'. FS072 Russisk mini-bøftomat, en af de mest velsmagende, pålidelig i drivhus. Opr. Rusland via SSE. **LT(F);NC(F)**

'Fleischtomate, kartoffelblättrige Tiefgefurchte'. FS505 Kartoffelbladet rød bøftomat, indeterminant. Opr. G.Bohl, Samenarchiv. **SH(F)**

'Harbinger'. FS081 Fin efterårstomat der kan gemmes til vintermodning. Opr. FS forsøg. En gammel engelsk sort fra 1911 der modtog Royal Horticultural Society's præmie. **EM(F)**

'Ildi'. FS533 Små citrongule frugter 10-12 g. Meget velsmagende tomater. Giver enormt antal frugter i hver klase, som gør at sorten giver et højt udbytte. Opr. handelssort Impecta. **MG(F)**

'Isis Candy'. FS080 Cherrytomat, gul/rød flammert, fantastisk sød smag. Lidt større end de fleste cherrytomater. En af mine favoritter. Opr. SSE. **LT(F)**

'Jaune flammée'. FS083 Tomater med størrelse og farve som abrikoser, men stærkere rød/gul/orange. Smukke regelmæssige klaser med 5-7 frugter, kunne sælges kommercielt som stilk-tomater. Mindre kraftig smag end Moonglow, men god. SSE, opr. Frøsamler Norbert Parreira, Frankrig. Frø fra 2007. **LT(F)**

'Katja'. FS085 Rosa bøftomat. Selv om den kan bære tidligt på friland, er det efter min erfaring først i drivhusets varme, den udvikler den rigtige smag. I Sibirien regnes den for en frilands-tomat. Oprindelse familiesort fra Sludjanka. En favoritsort. IN: Småkedelig smag. (*Ikke i mit drivhus! Rigtig god.. Red.*) **SH(F);IN(F)**

"Kinesisk vildtomat" (*L. pimpinellifolium*). Tomat, friland. Små gule frugter, enorm plante. Opr. Camilla Plum. **MG(F)**

'König Humbert' (syn. evt. 'Chiswick Red'). **FS087** Skarlagenrøde blommetomater, 8-10 i en klase. Aflang, kødfuld, lidt tør. Meget produktiv, velsmagende. Beskrevet af Vilmorin i 1885, afprøvet af Royal Horticultural Society i 1887. Fra genbanken i Gatersleben i 1976 til en botaniker på Leicester University, doneret til HSL i 1988. En af de første tomatsorter i danske frøkataloger i 1880'erne. **IN(F);JS(F)**

'Lukullus'. FS546 Tidligere en af de mest velkendte tyske handelssorter. Giver mange

velsmagende frugter. Efterlyst af en dansk kender og fundet hos den store tyske tomatsamler Manfred Hahm. **LT(F)**

'Madagaskar'. FS402 Vintertomat, dvs. En der plukkes sidst på sæsonen og modner langsomt i hus (FS 1998). Kun få frø. Jeg har ikke dyrket den de seneste par år, da jeg ikke synes, den kommer på højde med Harbinger. **EM(F)**

'Matina' (eller 'Martina'). FS567 Potato leaf type – det vil også sige at den har en åben blomst, der kan bestøves af/bestøve andre tomater. Tidlig sort med ualmindelig god smag. Opr. HSL. **FP(F)**

'Mei Wei'. FS088 "Årets bedste tomat på friland" 2005. Lille lækker rød cherrytomat. Runåbergsfrøer skriver blandt andet i kataloget: "Tidlig sort fra Kina med den bedste smag. Vi fik frøene fra Birgitte Geite, og den trives udmærket i vores klima." Den ligner Gardeners Delight men er betydeligt tidligere. Oprindeligt Runåbergs frøer. Nye frø. **LT(F);FP(F)**

"Moonglow". FS092 Lidt senere end gennemsnit i drivhus, smukke mellemstore orange frugter, smukke men med kedelig smag - fortsætter ikke med denne. Opr. SSE, USA. **IN(F)** Hos mig den sødeste og mest velsmagende af alle de orange tomater, en af mine absolutte "must haves"! **LT(F)**

'Potentat'. FS023 Rød drivhustomat. Kendt sort fra i hvert fald 1940'erne. Meget populær f.eks. omkring Hobro efter 2. verdenskrig, fordi en lokal gartner solgte planter. God smag, værd at prøve. Opr. NGB, svensk donor. Gode erfaringer, dejlig spisetomat. **BE(F);IN(F)**

'Plum Lemon'. FS548 Store klaser af citrongule tomater med en lille spids, ligner virkelig citroner. Jeg fik 36 tomater i én klase. De har ikke nogen udpræget smag, men er kødfulde og ville nok være god til tomatsovs. Opr. fuglemarkedet i Moskva via SSE. **LT(F)**

'Red Centiflor'. Cherrytomat fra Oregon med meget store klaser af små tomater. Tilsyneladende en halvbusk el. kortere indeterminante plante (som Green Grape). 2006 frø fra Seed Ambassadors. **LT(F)**

'Red Cluster Pear'. Seed Ambassadors. Pæreformede cherrytomater, 20-40 i en klase, på lavtvoksende indeterminate planter. 2006 frø. **LT(F)**

'Russie 3'. **FS101** Vi blev spurgt om vi kunne skaffe en sød russisk bøftomat som den, spørgeren havde mistet. Denne kommer fra SSE – måske ikke den samme som den tabte, men i hvert fald rigtig god. Favorit på de seneste årsmøder. **LT(F);IN(F)**

'Selandia'. **FS102** Dansk drivhustomat fra 1937, repatrieret til Danmark via Holland/ Tyskland. Modstandsdygtig overfor sygdom, tidlig, stort udbytte, runde velformede frugter. Lidt melede men smager godt. **NP(F)**

'Spanish Big Globe'. **FS569** Bøftomat med super smag. God til drivhus. Opr. HSL. **FP(F)**

'Stone'. **FS582** Giver ikke så mange frugter, men smager godt. Selv om vi har modtaget frøene fra Indien kan denne evt. være en gammel amerikansk sort fra 1889, hvis løv siges at være ret modstandsdygtig mod skimmel. **NP(F)**

'Stor gul bøf'. **FS105** Fyldig, lidt syrlig og fast. Ualmindelig velsmagende, nærmest orange som moden. Stort tørstofindhold. Lang holdbarhed, god selv når den er plukket grøn. Drivhus / friland. Omtalt i PØ nr. 2 1995. Opr. fransk handelssort. **EM(F)**

'Striped German'. **FS556** Betegnes i Impectas katalog som kulturarv fra 1800-tallet. Meget stor, lidt flad bøftomat med orange/røde/gule striber. Giver få tomater, men HVILKE! Smagen er vidunderlig. Jeg dyrker den nu på 3. år. Opr. Impecta. **IN(F)**

'Stupice'. **FS570** Meget tidlig tjekkisk tomat. Ikke ret store frugter, spinkel af vækst, blandt de mest velsmagende tidlige tomater. **FP(F)**

'Sub Arctic Plenty'. **FS583** Frilandssort (handelssort). Forædlet af Dr. Harris, Beaverlodge Research Station, Alberta, Canada i 1970'erne specielt til koldt klima. Rød mellemstor busktomat, god frilandssort i Danmark. Tidlig, rimelig smag, ikke ret meget syrlighed, ikke så stort udbytte. **NC(F)**

'Svoi'. **FS106** Rød bøftomat. Familie-sort fra Sibirien. Viste i 2004 en utrolig evne til at sætte

frugt på friland, når de andre sorter holdt pause i kulden. Frugterne modnede dog ikke så hurtigt som f.eks. 'Silvery Fir Tree'. Dyrkes på friland i Sibirien. Oprindelse familien Sviatov i Irkutsk. **SH(F)**

'Taxi'. **FS506** Gul som en New Yorker taxi, velsmagende og egnet til friland. Busktomat. **SH(F)**

'Thai cherry'. **FS108** Små ovale skinnende ekstremt søde frugter, ca. 20 pr. klase. Fra Thai mad uge på et supermarked, men frøægte. Opr. fra supermarked på Sjælland - men en anden har set den på et thailandsk marked, og den sælges vist også i Europa. En thailandsk gæst – etnobotaniker – mener den må være den sort, der blev forædlet til deres dronnings fødselsdag for år tilbage. Kaldes derfor "dronningetomaten" i Thailand. **LT(F)**

'Tigerella'. **FS407** Rød tomat med gule striber. Lang plukkesæson, tidlig. Opr. Handelssort Thompson & Morgan. **MG(F)**

'Virovskij Skorospelij' ('Schnellreifende aus Wirowsk'). **FS507** Tidlig rød bøftomat, indeterminant. Opr. Rusland via G.Bohl, SamenArchiv. **SH(F)**

'Yellow Centiflor'. Som 'Red Centiflor', men gule frugter. Også fra Seed Ambassadors, 2006. **LT(F)**

Peber (*Capsicum annuum* m.fl.)

'Alma Paprika' (*C. annuum*). **FS549** Ungarsk type til paprika el. til at spise/grille. Forholdsvis små runde frugter, tykt kød, hvidgule -> røde. Næsten ikke stærke. Godt udbytte, bedre end andre af den type, jeg har prøvet. Opr. SSE. **LT(F)**

***'Amager Kohorn'**. **FS584** (*C. annuum*). Rød snackpeber. Med udgangspunkt i frø fra en tomatpaprika købt i et ungarsk supermarked, har jeg udvalgt en sort der kan sættes på friland midt i juni efter forkultur fra først i marts. Trives på en lun solrig plads. Husk at opbinde de sarte grene. Jeg fik gode tilbagemeldinger fra flere der prøvedyrkede den i 2008. **SH(F)**

'Beaver Dam' (*C. annuum*). **FS585** Velsmagende koniske frugter, modner røde, kun lidt stærke.

Opr. ungarsk Hussli familie, der emigrerede til Beaver Dam i staten Wisconsin, USA i 1929. Er nu optaget på Slow Food USA's "Ark of Taste", en Noahs ark af særligt værdifulde (og velsmagende) traditionelle sorter. SSE. **LT(F)**

'Ferenc Tender' (*C. annuum*). **FS550**

(Oprindeligt **Terenc Tendes** – jeg er sikker på at dette må være forkert. Red.). Gave til Seed Ambassadors fra en ungarsk frøsamler. Meget tidlig og produktiv, mange forholdsvis små koniske frugter på en busket plante. Modner røde, men der er flere farver på planten samtidig. Værd at prøve. **LT(F)**

'Friars Hat' syn. **'Aji Flor'** (*C. baccatum* var. *pendula*). **FS129** Mild med klokkeformede frugter. Opr. Vibeke fra Frøposen **EK(F)**

'Liebesapfel' (*C. annuum*). **FS130** Betyder normalt tomat - men denne er en sød, tykkødet fladrund peber, mere riflet end 'Tomato Pepper'. Sød og aromatisk. Opr. tysk økologisk handelssort via frøsamlerne. **EM(F)**

'Hot Portugal'. (*Capsicum* sp.) **FS490** Rød chili med ret store, lange frugter. Den er noget stærk, men så tilpas at jeg bruger den rå i salater m.v. **KI(F)**

'Nardello' (*C. annuum*). **FS571** Italiensk arvesort fra "Seeds of Change" i USA. Flot, meget produktiv, masser af lange søde grønne, senere knaldrøde pebre, ligner en stor cayennepeber i form, men aldrig stærk, bruges især til madlavning. **FP(F)**

'Red Aji Limo' (*Capsicum chinense*). **FS414** Lille, mild chili. Farven starter hvid, går over lilla og orange til rød. Frugterne sidder meget tæt i "bundter". Hele planten bliver ikke så stor. Flotte blade. Opr. chilisamler i Stockholm via SH. **KI(F);NF(F)**

'Roter Augsburger' (*C. annuum*). **FS508** Rød kegleformet sød peber til at plante på friland midt i juni efter forkultur fra først i marts. Trives på en lun solrig plads. God smag. Højde 40-50cm. Opr. G. Bohl, SamenArchiv. **SH(F);IN(F)**

'Serrano' (*C. annuum*). **FS134** En højt voksende, finthåret plante med mange små, butte frugter. De er helt glatte, let bøjede og ret tykvægede. Frugten er meget stærk, både som grønne og som modne røde. Har en speciel og god aroma. Sen sort. Opr. SESAM. **FP(F)**

Sibirisk Huspeber (*C. annuum*). **FS137** Efter sigende en sort, der blev dyrket i vindueskarmen i Sibirien. Fine stærke frugter, tidlig modning. Opr. Kräuterzauber i Tyskland. **IN(F)**

'Star Flame' (*C. annuum*). **FS481** Gul chili med lange frugter. Aromatisk og stærk. Klarer sig fint i krukke på friland. Doneret til FS af Clara Andersen. Opr. Brugsen. **KI (F)**

'Tomato pepper, Sue's' (*C. annuum*). **FS136** Meget produktiv i drivhus. Runde, evt. lidt spidsede røde modne frugter, der virkelig ligner tomater. Varierer mellem mild og stærkere chilismag, tykke, søde, meget velsmagende frugter. Især gode rå, men kan også grilles. Opr. arvesort fra Beaver Dam, Wisconsin, via ungarske Hussli-familie ca. 1929. Fra medlem af SSE. **EM(F)**

'Ungarsk Rund Chili' (*C. annuum*). **FS559** Frø kommer oprindeligt fra Ungarn. Modner ret hurtigt til flotte røde runde chili. Moderat stærk. En chili, som jeg har haft megen glæde af. **BE(F)**

'usn. 1' (*C. annuum*). **FS484** Måske sorten 'Lipstick'. Frugten er 12 - 15 cm lang og 3 - 5 cm i diameter, først lysegrøn, men modner gennem en gul - orange farveskala til højrrød, smagen er mild. Grunden til, at jeg synes den er værd at tilbyde, er, at den tilsyneladende ikke bliver angrebet af noget som helst. Jeg har ikke haft en eneste lus i drivhuset i tre år. Sorten er hjemført fra Australien. Jeg var medlem af Seed Savers dernede, men husker desværre ikke, hvor denne sort stammer fra. **KB(F)**

'usn. 3' (*C. annuum?*). **FS524** Cayennetype. Stærk, aflange frugter, opret vækst. Stort udbytte. Opr. Marked i Rom. **EK(F)**

'Yesil Tatli' (*C. annuum*). **FS509** Rød aflang sød peber til at plante på friland midt i juni efter forkultur fra først i marts. Trives på en lun solrig plads. Smager knapt så sødt som Roter Augsburger. En ret høj kraftig plante. Fra G. Bohl, SamenArchiv. Opr. local variety from Turkey – navnet betyder "grøn sød". Derfra til Arche Noahs sortiment i Østrig. **SH(F)**

KÅL

Grønkål (*Brassica oleracea* var. *acephala*)

'Cottagers Kale'. **FS146** Gammel engelsk grøn-kål. Glatte, blålige blade – den mest almindelige form for bladkål for flere hundrede år siden. Meget vinterhårdfør i Danmark. **NP(F)**

'Høj Amager, Toftø stamme'. **FS149** Høj kruset grøn-kål af den gamle slags. Fin vinterholdbarhed.. Der var et par enkelte smuttere i grundmaterialet med glatte blade, de er naturligvis fjernet inden blomstring. Opr. Nordisk Genbank. **NP(F);NC(F)-fra anden**

'Nero di Toscana' syn. 'Sort toscansk palme-kål'. **FS152** Sprød, fin grøn-kål. Meget mørke blade. Meget dekorativ om foråret, når den står i blomst. Opr. **FS. EM(F)**

'Steel Green Kale' (**F5**). Krydsning mellem Lacinato grøn-kål og "Cascade Glaze Collards". Skinnede grønne, bølgede, ekstrabrede blade der afviser kålsommerfuglelarver. Ikke helt stabil endnu, op til 30 % får ikke den blanke "ferniserede" overflade, og skal fjernes fra avlsbestanden. Alan Kapuler, Peace Seeds. Gave fra Seed Ambassadors, 2006. **LT(F)**

Anden bladkål

"Siberian Kale" [usikkert syn. "Sibirisk Blåkål"] (*Brassica napus* var. *pabularia*). **FS151** Grøn-kålstype med violet anløbne blade, og violette stængler. Bladene indskårne - minder om f.eks. "Finsk/ Baltisk" - men er mere grøn i farven. Som de andre "russiske grøn-kål" er denne i familien med raps og kålroe – ikke med de øvrige grøn-kålstyper. Overvintrer godt. **FP(F)**

"Sød bladkål". **FS057** (*Brassica rapa* ssp. *rapa*). Opr. købt som "Stielmus" hos Bakker, Holland ca. 1975. (Også rübstiel, stängelmus på tysk, turnip tops el. turnip greens på engelsk. Mange opskrifter på denne spændende bladgrønsag på nettet). Let forædlet agerkål. Roden overvintrer altid og giver lækre turnipstoppe sent efterår og tidligt forår. **KI(F)**

'Wild garden kale' (*Brassica napus* var. *pabularia*). **FS495** Fra frøsamlerne. En "glat" variabel grøn-kål, nogle blade med frynser, andre

rødlige. Overvintrede fint hos mig, og smagte udmærket, men andre har ikke de samme erfaringer. Ret villig til at så sig selv. Udviklet af uafhængig forædler Frank Morton, solgt af Shepherd Seeds i 90'erne. **MH(F)**

Rosenkål (*Brassica oleracea* var. *gemmifera*)

*'Long Island' Små faste hoveder, lidt behageligt bitre. Fine. **SN(F)**

RODFRUGTER

Gulerod (*Daucus carota*)

'Early Scarlet Horn'. **FS588** Stammer fra byen Hoorn i det nordlige Holland. Den er udviklet omkring 1610, og er nok en af de ældste gulerodsorter, der stadig dyrkes. Early Scarlet Horn er en tidlig gulerod med en fin struktur og god at spise rå. Den er virkelig en delikatesse, hvis man spiser den som "baby-gulerødder". **JS(F)**

Gul Bosnisk, Ærø selektion. FS589 Sorten stammer fra Bosniske flygtninge, gennem en havebekendt af NO. Sorten er helt klart MEGET landsort – særdeles uensartet. Ved udvalg på Biokol (Niels på Ærø) fandt Brian, NO og Niels frem til dem der lignede en lidt spids spise-gulerod mest. Disse rødder har Birtha Toft på Vestjyllands Højskole lavet frø af. **BT(F)**

*"Dr. Lassings". **FS590** Grex af frø som den tyske frøsamler, Ingrid Mattes havde med da hun besøgte os. Krydsning af disse sorter: 'Küttiger Rübli', hvid gulerod fra Schweiz. Den gule, der smager rigtig godt, hedder 'Lobbericher Gelbe' og er fra Tyskland. Den orange mangler jeg navnet på, og den mørke el. rødlige orangefarvet hedder 'Guerande' og er fra Frankrig. Jeg håber på stor forskellighed efter at de er krydset, og jeg vil gerne have tilbagemelding om dyrkning. **BG(F)**

'Fancy, Hegnstrup stamme'. **FS591** Tidligere var Nantes Fancy en solid sort til at dyrke komercielt til konsum, velsmagende og ensartet. Så kom F1 hybriderne, og firmaerne holdt op med at vedligeholde sorten, så den forfaldt. Bl.a. blev smagen kedelig. Dette er et forsøg på at redde resterne af sorten. Allan har lavet rødderne, NO frøene. Kun få portioner – Allan har dyrket en ordentlig række til videre avl og forsøgsproduk-

tion. Vi har lavet en udvælgelse til frøproduktion i 2009. Smagen er fin, men udseendet har "plads til forbedringer". Frø fra 2007. **NC(F)**

'Naroma x Hilmar'. Forædlingsprojekt hos Christina Henatsch, Tyskland. Fået gennem Seed Ambassadors, 2005 el. 2006 frø. **LT(F)**

Pastinak

'Turga'. **FS169** Fra Ungarn via SESAM. Langstrakt rod. **ID(F)**

Kartoffel

'All-Red'/ 'Cranberry Red'. **FS154** Amerikansk sort fra Johnny's Selected Seeds. Rødt skind og lyserødt kød, som beholder farven efter kogning. Tidlig udbytterig sort, der giver meget store kartofler. Meget kraftig bladvækst. Udmærket spisekartoffel. **AB(V)**

'Blå Congo'. **FS593** Den mest udbredte af de blå sorter (gennemfarvet). **NP(V)**

'Caribe'. **FS592** Tidlig og smuk kartoffel med smukt violet skal og hvidt kød. Bladene angribes tidligt af skimmel, men knoldene er ikke ret følsomme. Opr. en kanadisk sort fra Fredricton Research Station, New Brunswick, 1969. **ØE(V)**

'Highland Burgundy'. **FS594** Lille oval til aflang kartoffel med rødt kød. Udmærket smag, og forholdsvis modstandsdygtig mod skurv og skimmel. Forædlet i 1936 til jarlen af Burgundy i Savoy (Frankrig). Sælges af bl.a. Carrolls Heritage Potatoes i England. **AB(V)**

'Pink Fir Apple'. **FS595** Gammel engelsk sort, der minder om aspargeskartofler. Ring først; kun få knolde. **AB(V)**

'Purple Peruvian'. **FS596** Mange knolde, str. medium til lille. Ret uregelmæssige (primitiv sort). Hvis de gror i let sur jord, bliver de gennemfarvet violette. Bladene er ikke så modtagelige for skimmel, men når først planterne er inficeret, skal de op snarest, da knoldene ellers angribes slemt. Sendt fra Peru af Eilif Ås. **ØE(V)**

'Æggeblomme'. **FS597** Velsmagende kugleformet kartoffel med meget dybe øjne. Gammel dansk sort. Findes nu på genbanken hos NordGen. **AB(V)**

Rødbeder

'Kamuoliai 2'. Opr. Litauen via Seed Ambassadors. **FP(F)**

'Lyoiai'. Rødbede fra Litauen. Dejlig aflang rødbede med god smag. fra Seed Ambassadors. **NF(F)**

'Prizewinner'. **FS510** Stor gul bede, som spist i rødbedestørrelse smager skønt. I England har den været brugt til hjemmebrygget vin. Ved blomstring isolerede jeg med fiberdug, vær dog opmærksom på afvigere. **SH(F)**

'Tjekkisk rødbede u.s.n' (tidligere **Cvikla**). **FS019** Tjekkisk rødbede, rund, men ret kantet facon - højnakket. Meget fin, fastkødet og velsmagende. Rød. Fin smag. Nem at gemme. Handelssort fra firma Veleliby. Opr. **NC** (indkøbt i Prag 1996 - sorten står ikke længere på deres liste.) **MH(F)**

Kålroe/majroe (*Brassica rapa ssp. rapa*)

'Ljungdalen roe'. En fin svensk landsort af majroe, hvor roerne enten er lyst gule eller dybt lilla, også under jorden. Ved frøavl er det vigtigt at få begge farve med i nogenlunde samme forhold. Sås på friland i perioden april-juli. Smagen er gennemsnitlig. **SH(F)**

Jordkokker (*Helianthus tuberosus*)

'Buttede Bertha'. Biokols egen jordskoksart. **NP(V)**

'Draga'. **FS536** Knoldene er hvide. Sorten er sen og blomstrer sjældent. Denne jordskok kom til Forskningscentret i Årslev i 2002 fra KVL (Landbohøjskolen). Oprindelseslandet er ukendt. **MG(V)**

'Dwarf'. **FS540** Knoldene er lidt knudrede og har en rød overflade. Sorten er sen og blomstrer ikke. Sorten er bemærkelsesværdig, fordi toppen kun bliver ca. ½ meter høj. Denne jordskok kom til Forskningscentret i Årslev i 1988 fra SvP (Stichting voor Plantenveredeling). Oprindelseslandet er Holland. **MG(V)**

'Dwarf Sunray'. **FS168** En høj (3 m), blomstrende jordskok. Fine, tyndskallede, mellemstore knolde. Opr. Thompson & Morgan. **EM(V);IN(F)**

*'Nora'. **FS537** Knoldene er hvide og middelstore. Sorten er tidlig og blomstrer. Udbyttet er stort. Denne jordskok kom til Forskningscentret i Årslev i 1987 fra Dirk Janson Smith i Dragør. Oprindelseslandet er Norge. **MG(V)**

*'Refla'. **FS538** Knoldene har en rød overflade og er middelstore. Sorten er sen og blomstrer sjældent. Udbyttet er lavt. Denne jordskok kom til Forskningscentret i Årslev i 1979 fra KVL (Landbohøjskolen). Oprindelseslandet er Danmark. Navnet kommer fra Red Flam. **MG(V)**

*'Urodney'. **FS539** Knoldene er hvide og middelstore. Sorten er tidlig og blomstrer. Udbyttet er stort. Denne jordskok kom til Forskningscentret i Årslev i 1969 fra UKZUZ (Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture (Cista)). Oprindelseslandet er Tjekkiet. **MG(V)**

Selleri (*Apium graveolens* var. *rapaceum*)

*'usn1.' **FS518** Knoldselleri af egen lokal forædling. Har frø til ca. 50 ha af min efterhånden egen sort som er udvalgt med udgangspunkt i krydsninger af de forlængst udgåede sorter 'Alabaster' og 'Snehvide'. **AC(F)**

Øvrige rod- og knoldvækster

Havrerod (*Tragopogon porrifolium*) 'Sandwich Island'. Den sort der er i handlen, når man kan få frø af denne Skorzonér-lignende rodgrøntsag. To-årig kurveplante med lyse rødder, der høstes efterår - vinter og tilberedes som skorzonér. **GO(F)**

Japansk Yams (*Dioscoria japonica*). **FS502** Fra yams - familien. Slyngeplante med spiselige rødder, skulle være vinterfast men vanskelige at grave op. Af den grund er der nogle der anbefaler at dyrke den i store pletter for nemheds skyld. Leveres som stiklinger/små planter - men ring til mig først. Opr. Chiltern seeds. **MH(V)**

Jordkastanie (*Bunium bulbocastanum*). **FS173** Små spiselige søde, fede knolde. **EM(V)**

Kinaskok, knoldgaltetand, Choro-gi (*Stachys affinis* eller *S. tubifera*). **FS174** Delvist vinterhårdfør knoldvækst fra Asien. Trives i halvskygge og i let jord. Lægges i foråret, kommer sent op. Høstes november-foråret. Masser af små maddike-lignende hvide knolde med meget speciel smag.

Minder i smag og anvendelse en del om jordskokker. Fra Haveselskabernes Frøforsyning 1989. **MH(V)**

Knold-nasturtium eller Mashua (*Tropaeolum tuberosum*). **FS501** Meget fin plante med flotte blomster. Hele planten skulle kunne spises. Passes som georginer, knoldene høstes inden frost og opbevares frostfrit. **MH(V);BG(V-få)**

Kørvelroe, Knoldet hulsvøb (*Chaerophyllum bulbosum*). **FS175** Knoldvækst, sjælden som vild dansk plante. Knolden har en behagelig nøddesmag. Frøene skal efterårssås øjeblikkeligt efter høst. Denne sort har ret små knolde. Småplanter leveres sommer. Bemærk at vi har andre kultivarer til afprøvning (forhåbentligt!) i skrivende stund. Opr. Frankrig. **NC(V)**

Oca (*Oxalis tuberosa*). **FS177** Spiselige rødder, fra Andesbjergene. Den næstmest populære rodgrøntsag dér efter kartofler. Medlem af samme familie som skovsyre, og med højt indhold af oxalsyre især i dem med rødlig skind. Hos mig en succes med dyrkning i velgødet kompostjord, ca. 45 cm. mellem planterne, i fuld sol, et varm beskyttet sted. Danner først rødder i oktober, så man skal grave dem op så sent som muligt - efter bladene er slået ned af frosten - beskyttes evt. med fibernet. En mulighed for dem med kystklima (og i øvrigt en meget pyntelige plante). 3 bedste planter gav i år godt 1 kg rødder og de længste rødder er 6-8 cm., lyserøde. Opr. fra SESAM. **MH(V);BG(V);FP(V)**. En anden type knolde, opr. NC: **MH(V)**

Ræddike 'Murzynka' (*Raphanus sativus* var *nigra*). **FS179** Store mørkegrønne blade, rodknolden rund, lidt flad, med glat overflade. Sort skal og hvidt kød. Knolden har en meget stærk smag. Sorten er høstklar sent: høstes 100-110 dage efter såning. God til vinteropbevaring. Sortsnavnet betyder direkte oversat lille negerpige. Opr. firma Womir; Nasiona Polskich Hodowli. **NC(F)**

Sukkerrod (*Sium sisarum*). Flerårig skærmpolante med et knippe af meget søde rødder, der kan anvendes som sødt i desserter og salater. Opr. handelssort fra Impecta. **MH(V)**; anden oprindelse **IN(V)**

Yacon (*Polymnia sonchifolia*). **FS496** Knolde fra Sydamerika - dyrkes som georginer. Høj flot

plante, over to meter. Spises rå eller kogt, meget sprøde, med behagelig men meget mild smag – lidt som en rigtig sprød vandmelon.

NC(V);MH(V-ring først)

LØG

Porre (*Allium ampeloprasum* Porrum Group)

'**Flag**'. FS185 God vinter- og forårsporre. Fra SESAM. NP(F);FP(F)

'**Hannibal**'. Syn. 'Herbstriesen'. Kraftigt voksende kvalitetsporre med 20-22 cm. lange skafter, velegnet til efterår og tidlig vinter. Opr. Frøposen. FP(F)

'**Staudeporre**'. FS184 Bruges om en porre, der udvikler sideskud/småplanter ved siden af hovedskaftet. Disse kan plantes ud og vokse videre. (Se Havenyt 14/12-05 på nettet.)

Alice: Havde for år tilbage 'Carentan 2 Monstruoso' som staude, for altid at have suppeviske ved hånden. Købte så i Argentina en pose 'Carentan' frø, og så fik jeg igen staudeporrer! Det må dreje sig om samme sort som den første, måske ført til Argentina af franske indvandrere fra kanalkysten? (I Tyskland kan man nu også købe en tredje stamme af denne.) Porrerne kan stå på samme sted i flere år og vokse som andre allium. Som helt unge er den som andre, mere forædlede porrer. Fra 2. år kommer der en del sideløg, som får fingertykkelse, hvis de ikke bliver plantet ud. Frø bærer de selvfølgelig også, og i dårlige somre er der enkelte af planterne, der skyder genvej med formeringen med bulbiller. Disse lægges i en lille fordybning i jorden med en sten til at holde dem på plads uden at knække stængelen. Vokser fast i løbet af sensommeren og er klar til udplantning efterår eller tidligt forår. Nu efter 8 år uden møje ser de ud til at trænge til omplantning/fornyelse. AL(F);KI(F-2007)

'**Kathy**'. FS186 Vild porre. Lille, flerårig porretype. Kan bruges både forår og efterår, tildels også vinter. Toppen visner væk om sommeren. EM(V)

Hvidløg (*Allium sativum*)

NB: Mange af disse kan først sendes ud til efteråret efter årets høst – de vil også komme på vores Efterårsliste. Men du kan prøve at forhøre

udbyderen om tidspunktet.

Elefanthvidløg. FS453 Fra Lila. AB(V)

'**Estisk rød Slangehvidløg**' (*Allium sativum* var. *ophioscorodon*). FS010 Kraftig sort, hårdnakket type. Hele toppen med små yngeløg kan plantes og bliver til en klump små og lidt større hvidløg, der kan høstes løbende det meste af året. Hvis fed lægges efterår får man ret store løg med kun 3-5 fed pr. løg - en fedstørrelse der ikke er social dagen efter! Fra marked i Tallinn. Fra LT. Kun yngeløg. BE(V)

'**Rebberg Knoblauch**' (*Allium sativum* var. *ophioscorodon*). FS009 Endnu en slangehvidløg. Denne kommer fra SESAM. Kun yngeløg. BE(V)

'**Zemo**': Slangehvidløg med meget hvidt skind. Fra Seed Ambassadors. Har fed til forårssætning. AB(V)

Kepaløg (*Allium cepa*) og nærtstående

'**Kobberløg**' (tidl. usn2). FS541 Egen avl, oprindeligt krydsninger mellem rødløg og kepaløg. Jeg har udvalgt "en slags" der er kobberfarvede og gror fra frø til spiseløg på 1 år og har god vinterholdbarhed. Der kommer afvigelser, da det er en ny sort, og jeg vil meget gerne have tilbagemeldinger om dyrkning og resultat. BG(F)

'**Krasslök**'. Kartoffelløg eller skalotte. Dyrkes som flerårige løg. Opr. SESAM. FP(V)

'**Kroghfamiliens skalotteløg**'. FS522 Skalotterne stammer fra min svigermors kælder - fundet efter hun flyttede på plejehjem, havde nok hængt der i mindst 5 år. Hun har dyrket dem gennem utallige år men vi aner ikke, hvornår hun har fået dem. Det kan have været i 1970 da mine svigerforældre flyttede fra Stubbekøbing til Odense men med vores kendskab til min svigermor, kan hun sagtens have bragt dem med sig gennem alle flytninger (min svigerfar var ved postvæsenet). MEN vi ved det ikke. De er sunde, meget holdbare og bliver pænt store. EK(V)

Læsø-stammen af skalotteløg. I 1946 opfordrede en jordbrugskonsulent læsø-boerne til at dyrke skalotteløg. En bonde begyndte, mens en anden fortsatte fra 1948. I 1974 overtog Tage Larsen. Det specielle ved dyrkningen er, at alle skulle

sende skalottehøsten ind centralt, hvorefter næste års sætteløg kom retur. De blev altså blandet fra hele landet. Her blev kun Læsø undtaget, p.gr.a. fragtomkostningerne. Læsø-stammen er altså den eneste rene "uforurene" stamme i Danmark. NGB16538.

Hidtil har vi kun haft Læsø-løg, der stammer fra et parti fra SESAM i Sverige. Søren Holt, vores løg-koordinator, har en mistanke om at deres ringe udbytte og størrelse kan skyldes virus. Takket være et af vores medlemmer har vi fået kontakt til Tage Larsen, og vil opfordre jer til at skaffe et nyt parti derfra.

Sætteløg leveres fra 15. marts til 1. april. Frosten kan udskyde det lidt. Prisen er ca. 35 kr. pr. kg. + fragt. **Tage Larsen, Svinehaven 1, Læsø, tlf. 97 49 13 29.**

Potatislök från Læsø. FS183 Mindre udbytte af især små kartoffeløg. Stammer fra Læsø. Opr. SESAM. **LZ(V);MH(V)**

Andre arter:

Alm. Sandløg (*Allium vineale* var. *vineale*). **FS482** Fundet i nærliggende skov. Står vinteren igennem med spæde skud, som bliver kraftigere længere hen på vinteren, når lyset tiltager. Tidligere brugt som purløg og kan høstes som sådan vinter/forår. "Purløget" visner om sommeren og afløses af en lang stilk (20-60 cm.), som danner yngleløg i toppen. Disse topløg kan bruges som løgdrys. Dekorativ plante, som spreder sig, hvis yngleløgene får lov at falde. **KI(F)** (bittesmå tørrede yngleløg)

Babingtonløg (*Allium babingtonii*). **FS188** Babington's leek, mild hvidløgssmag, feddene ligner elefanthvidløg. Åben skærm m/ mange store yngleløg, også små yngleløg (bulbils) ved roden. Vokser vildt kun i det vestlige Storbritannien og er sjælden dér. Opr. botaniker Bjørn Hjort. Kun yngleløg. **MH(V);BE(V-adoptant)**

Allium nutans. FS326 Sød og saftig, mild løgsmag. Bruges som purløg. Blomsten er smuk rosa. Opr. Frøposen. **GO(F)**

Kinapurløg (*Allium tuberosum*). Staude, ligner purløg, bladene er dog flade. Flotte, hvide blomster. Sås forår. Purløgsblade med hvidløgssmag. Oprindeligt frø fra Frøposen. **BE(F)**

Pibeløg (*Allium fistulosum*) **FS512** Denne stammer fra en privat have i Irkutsk, Sibirien. Den er langt mere variabel, end jeg ellers kender det fra pibeløg, ligner nærmest en krydsning mellem pibeløg og Altailøg, som vokser vildt i området. **SH(F)**

Pibeløg (*Allium fistulosum*) **Usn1.** Sort der oprindeligt er købt i supermarked som purløg (!) Men det er en pibeløg. **GO(F)**

Pibeløg. *Allium fistulosum.* **Usn2.** Tykke blade, der bruges som purløg. Kommer normalt før purløg. Stor dekorativ blomst i juli-august. Oprindeligt frø fra Frøposen. **BE(F)**

Purløg 'Forescate' (*Allium schoenoprasum*). **FS562** Kraftige blade, rødlige blomster. Stammer oprindeligt fra Tyskland. **BE(F)**

Skovløg/Rocamboleløg (*Allium scorodoprasum*). **FS563** Gror vildt i Danmark. Meget dekorativ. Danner små grålige topløg med mild hvidløgssmag. Kun yngleløg. **BE(V)**

BØNNER

Tørrebønner: Buskbønner

"Bønne 04-2006". Arvesort modtaget januar 2006 fra tysk familie der i ca. 70 år har været bosat i en landsby nær Omsk i Sibirien (en stor del af Sovjetunionens indbyggere af tysk afstamning blev likvideret el. deporteret til Sibirien under Stalin, især i 1941 efter den tyske invasion). Op til 40 cm. høj. Ret tidlig og yder godt (modnede sidst i august 2006 i Nordtyskland). 7-11 cm. lange bælg, med lyserøde pletter og striber. Frøene rund-ovale, sandfarvede med mørkerøde platter. Begrænset mængde. Originalfrø fra Lothar Juffa 2007. **LT(F)**

"Bønne 05-2006". Familiearv fra tysk familie bosat nær Omsk. Op til 50 cm. høj, meget tidlig og yderig - modner midt i august i Nordtyskland. Bælg 10-14 cm., grønne med mørklilla/ røde striber, de tørre frø lette at høste. Frøene sandfarvede, lange-ovale med sorte striber/ pletter. Originalfrø fra Lothar Juffa 2007. **LT(F)**

'Feijon Preto'. FS513 Lille sort bønne, på busk op til 70 cm. høj. Godt udbytte. Opr. Brasilien. **SH(F)**

“Gotlandsk Brunböna”. NGB 2578. **FS192**

Gotlandsk landrace, tørrebønne indsamlet af Nordisk Genbank. GG har sammenlignet de frø der var i omløb i Frøsamlerne med nyanskaffede frø fra NGB, og har kunnet konstatere at de er ens. Hun beskriver sorten som "en nordisk type af den italienske borlottobønne." Gad vist hvordan deres historie er? Buskbønne med højt udbytte af hvide nyreformede bønner med rødviolette prikker og striber. Smager godt både i grøntsagssuppe og salat. Større bønner end “Stella”. **GG(F)**

’Magpie’. Buskbønne til frisk brug el. tørring. Fransk sort fra tidligt i 1900-tallet. Smukke sort/hvide tegninger, tynde nyreformede bønner. Let at tørre men ikke særligt højt udbytte. 2 portioner. Gave fra Seed Ambassadors. **LT(F-2006)**

’Prinsesse’. **FS196** Buskbønne. Gammel sort - nævnt i danske havebøger tilbage til 1900 eller før. Lav, robust og hurtig i udvikling. Stammer fra familien Mortensen, Skringstrup v/ Mariager (vegetarer der har dyrket den længe – vi kender historien ca. 100 år tilbage til Kvong i Vestjylland. Familien fik besøg af læge Mikkel Hindhede og andre, der var interesseret i at sudere deres levevis.). **MJ(F);IN(F);NP(F)**

’Sakramentsbønne’. **FS552** Gammel sort fra Nordtyskland, gennem SamenArchiv i Rednitzhembach. Smukke hvide bønner med en rødbrun tegning omkring navlen. Med lidt god vilje kan denne siges at ligne en monstrans (en rigt udsmykket beholder til nadverbrødet), en nonne, eller en engel. Ikke velegnet som grønne bønner men meget stort udbytte af tørrede bønner. **LT(F)**

’Stop’. **FS198** Buskbønne. Små røde bønner, beholder farven når de bliver kogt, fine til (kogt) bønnensalat og chili. Sen sort men giver godt. Opr. Chase Organics, GB. **NP(F)**

’Svensk brun bønne’. **FS525** Oprindelig købt i supermarked i Eskilstuna (økologisk kvalitet) i starten af 90’erne, hvorefter jeg har sået den og fået et pænt udbytte hvert år lige siden. **GG(F)**

Tørrebønner: Stangbønner

Borlottobønne, ’Lingua di Fuoco Nano #2’. Høj, ca. 2 m. (så de er nok ikke ”nano” typen alligevel). Store bælg, som skal sidde længe. Bønnerne er hvide med flotte røde tegninger. Anvendes i klassiske italienske retter. Oprindelse Bröderna Nelsens frøfirma. **ID(F)**

’Chabarowsk’. **FS514** Borlotta-type, lyse frø med mørklilla marmorering, meget smuk. Spirer godt, modner tidligt og pænt udbytte. Opr. markod i Chabarowsk i Sibirien (J.Nousch) via G. Bohl, SamenArchiv. **SH(F)**

Folmer Rommes italienske stangbønne. **FS201** Borlotta type, kun ca. 3 m høj. Stort udbytte. Kortere udviklingstid end Frøposens Borlottobønne. Fin til tørrede bønner, ikke særlig god som grønne bønner (bælgen sej og med ribber). Store og lange bælg, lysegrønne m/røde striber, senere rødmelerede. Opr. frøsamler Folmer Romme. **FP(F);IJ(F)**

“fra Guatemala”. **FS217** Madbønne, trivelig og nem sort til at høste til modenhed. Fra Guatemala indianere i højlandet. **AC(F)**

’Poletschka’. **FS551** Tidlig, meget produktiv. Hvis man er hurtig kan den spises som grønne bønner – men frøene modnes så hurtigt at den er bedst egnet til modne el. tørrede bønner. Giver masser af runde, skinnede sorte bønner. Fra det vestlige Ukraine gennem HSL. **LT(F)**

Grønne bønner: Buskbønner

’Carlo's favorit’. **FS208** Grøn bønne (haricot vert), fin sort, dyrket på Hegnstrup i 30 år. Oprindeligt handelssort, men nu udgået. **AC(F)**

’Hundrede for én’. **FS210** 30-45 cm høj. Den er rimelig tidlig, med lange kødfulde bønner med mild smag, og kan spises over lang tid. Modne frø er gråbrune med hvide tegninger - smukke! Gammel sort, nævnt i kataloger før 1900. Den vi har, er fra 1950’erne, opgivet hos. Ohlsens Enke i 1965 - men passer ikke til beskrivelsen i deres kataloger(!). Opr. NGB (acc. nr. 9298). **MG(F);IN(F);NP(F);NF(F)**

’Jumbo’. **FS211** Noget krybende og væltende buskbønne (evt. lidt støtte). Modner over en lang periode. Store, flade, brede bælg. Planten fylder

meget, men bønnerne er velsmagende ("rigtig bønnesmag"), og udbyttet er godt. Kuldetålende. Opr. Oregon, USA. **EK(F)**

'Nerina'. FS212 Grøn buskbønne, vistnok kaldet perlebønnetypen på den oprindelige frøpose, som jeg købte i Brugsen for ca. 10 år siden, og jeg er ikke stødt på den siden. Små tætte planter, som er meget yderige og stabile uanset vejret. Den giver en stor mængde små tynde meget smagfulde og meget lidt grove bønner. Selv hvis man glemmer nogle bønner, bliver de ikke grove i det. Varmeste anbefalinger. Ikke i handelen mere. **MG(F)**

'Provider'. FS213 Stort udbytte af velsmagende snittebønner. Kan sås meget tidligt - omkring 1. maj, og har god kulde- og fugttålsomhed. Opr. Frøposen. **MG(F);NC(F);FP(F)**

Grønne bønner: stangbønner

'Cos Violette' syn. "Ametystbøna". FS204 Stangbønne med violette, ret brede bælg. Ikke en meget voldsom stangbønne - ikke meget over 2m. Bælgene bliver ret tidligt hårde, men er meget velsmagende hvis de høstes i tide. Opr. SESAM. **NC(F)**

'Jeminez'. FS205 Stangbønne, lang, bred lilla og sen men sås samtidig med alm. stangbønne. God i drivhus men også på friland. Opr. handelssort fra Johnny's, USA. **MG(F)**

"Kjems' pea bean" (tidl. Suzannes) **FS206** Suzanne har fået bønnerne fra Lise Plum, der har dyrket dem i 32 år, og som har fået dem fra familien Kjems, som har haft dem i familien siden 1890'erne. Kjems rejste til Amerika for at lede en dansk folkehøjskole i Michigan. Faderen døde, og moderen drog tilbage til Danmark i 1897 med sine 5 børn. Med i bagagen var bønnerne. I øvrigt ligner bønnerne de andre Pea-beans i vækstformen. Yderig, robust, med lyslilla blomster og 10-12cm lange, svagt krumme grønne bælg med lilla striber + pletter, velsmagende, bliver praktisk talt ikke ribbet. Frøene rundagtige, flødefarvede med lilla striber + pletter. **EK(F-2007);GG(F);LT(F);FP(F);NF(F);IJ(F)**

"Pea bean". FS207 Temmelig hårdfør stangbønne. Små runde frø, hvid/røde i korte bælg. (Kaldes nogle gange 'Yin/Yang', men dette navn bruges i forvejen til en sort/hvid tørrebønne

m/ sort øje.) Smager godt. Kan bruges som friske grønne, friske bælgede eller tørrede bønner. Bliver ikke ribbede, men de tykke bønner løsnes under kogning. Opr. Heritage Seed Library, HDRA, GB. **MH(F);LT(F)**

***'Roark'. FS526** 2 m høj stangbønne med lange bælg med store frø, der gør bælgene buklet. God som ung, den har vokselægning der forsvinder ved kogning. Frøene er brede og flade med grå og lysebrune felter. I "Daves Garden" rubriceret som tørrebønne. Fra SESAM. **MG(F)**

Voksbønner: Buskbønner

'Golden Snap Rocquencourt', syn. 'Beurre de Rocquencourt'. FS218 Voksbønne. Yder godt, velsmagende. Glimrende handelssort, opr. Suffolk Herbs, nu udgået. **NC(F)**

'Mont d'or'. Let rankende vækst med korte, brede bælg. Dejlig voksbønne. Opr. Frøposen. **FP(F)**

Voksbønner stangbønner

'Gold of Bacau'. FS483 Lange, brede og meget lækre bælg. Meget tidlig af en stangbønne at være – især en Romano type. Min favorit-bønne pga. den lækre smag. Oprindeligt doneret til SSE af venner i den nordrumænske by Bacau. **KI(F);MJ(F);LT(F)**

Shellbeans: Buskbønner

'Tongue of Fire'. Eller 'Lingua di Fuoco', men denne gang en buskbønne (= "nano", dværg). Lækker rød bælget sort. Frø fra Johnny's i USA. Til friske shell-beans (modne bønner) eller tørrede bønner. **SN(F)**

ÆRTER

Sukkerærter og brydmarværter

'Engelsk Sabel'. FS012 Denne ært er en af de virkelig gamle sorter i Danmark – ses i katalogerne tilbage i 1860'erne. Engelsk Sabel er en gammel engelsk handelssort. 150-170 cm, middeltidlig. Giver stort udbytte. Brede, temmelig mørke, typisk sabelformede kødfulde bælg af høj kvalitet, ca. 8,8 x 2,2 cm. Henrik Larsen skriver at

posen af Engelsk Sabel fra Runåbergs Frøer har indeholdt ærter af 2 forskellige væksttyper (cf. Alderman, og Holger). Modtagelig for meldug. Opr. SESAM. **NP(F);BS(F)**

'**Golden Sweet**'. **FS528** Høj sukkerært, smukke tofarvede lilla blomster og lysegule bælg, dekorativ. Opr. nederlandsk frøsamler. **MG(F);IN(F)**

'**Purple Podded mangetout**'. **FS223** Fra før 1911, men nu droppet fra EU listen. Høj plante, smukke blomster og bælg, meget dekorativ. Som med andre lilla sukkerærter er den noget mindre sød end de grønne (i hvert fald efter vores mening). Opr. HSL. **IN(F);MG(F)**

'**Sugar Snap**'. Lille, men givtig slikært. Havde en fin høst i år over længere tid. Smagen er udmærket og frisk. Har fået disse frø af Seed Ambassadors. **MG(F)**

*"**Svarthjørsbyn**" Lille, svagtvoksende sukkerært, op til 150 cm, med 5 cm lange bælg, der er tjenlige når bælgene begynder at blive runde. Fra SESAM. **MG(F)**

*"**Torup**". **FS529** Høj brydært med stort udbytte af sabelformede bælg. Fra "Frøuppropet" via SESAM. **MG(F)**

Marvært

'**Alderman**'. **FS527** Høj ært, tidligere end vores andre høje ærter.. Ifølge Reimer Seeds er denne sort synonym med Tall Telephone Sweet Pea. Ældre sort, opr. Kings, England. Stadig i handelen i få engelske frøfirmaer. **MG(F)**

'**Brudager ært**'. **FS234** 1-1,10 m høj. Meget dejlig og sund plante. 7-11 ærter i bælgen. Kraftig og mørkegrøn plante. Meget velmagende. Skal bindes op. Niels fra Ærø har fået den af en lokal gartner der har dyrket den i mange år, frem til 1970'erne. **NF(F)**

'**Gloriosa**'. Lav marvært fra Estisk handelssort. Sorten er ikke i almindelig handel. Yderligere information ved prøvedyrkning. **MG(F)**

'**Grams høje ært**'. **FS237** (tidligere under navnet "Mettes høje ært"). Sød, god smag. Familiesort, doneret til Frøsamlerne af Mette Alkjær. Stammer fra Mettes farfar, der havde ærterne fra en slægtning, Hans Hansen Gram, en

kendt gartner og frugtavlere i Svendborg. Ligner Holgers, Juttas osv. **GO(F)**

'**Gyrithes ærter**'. **FS236** 2,5 m høj meget rigtydende marvært med fantastisk god smag. Høst 10-13 uger efter såning. Sorten stammer fra Gyrithe Bøjehøj, hvis familie har dyrket den siden et familiemedlem omkring 1860 bragte den med hjem fra USA. **ID(F)**

'**Holgers høje ært**'. **FS235a** 2-2,5 m høje. Den bedst smagende ært vi har prøvet. Stort udbytte. Opr. PØ dyrkningsforsøg. "a" er "Lille Holger". Der er tydeligt 2 sorter i "Holger" - en høj (Lille Holger 235a) og en enorm (Store Holger 235b) De får nye numre. Dette er den "lille". **MG(F)**

'**Holgers høje ært**'. **FS235b** 2-2,5 m høje. Den bedst smagende ært vi har prøvet. Stort udbytte. Opr. PØ dyrkningsforsøg. "a" er "Lille Holger". Der er tydeligt 2 sorter i "Holger" - en høj (Lille Holger 235a) og en enorm (Store Holger 235b) De får nye numre. Dette er den "enorme". **MG(F)**

*"**Høj ært fra Fyn**". **FS554** Tidlig og meget småfrøet marvært. Samlet af et medlem af Haveselskabet for en del år siden i besøgshaven hos 2 gamle brødre i Korup på Nordfyn. Vi har ikke kunnet komme det nærmere. Sorten er ikke voldsom høj (1,5-2 m) og har korte, lidt stumpede bælg med små lysegrønne ærter. **LT(F)**

'**Jutta's høje ært**'. **FS239** Gave fra Jørgen Møller, Århus. Høj (ca. 2 m) velmagende ært, bevaret af en nu afdød ven af familien. **IN(F)**

'**Jof**'. **FS238** Halvhøj (150 cm), produktiv, vores favorit i mange år, før den forsvandt fra kataloget hos frøfirmaet i Hjørring (Haveselskabets Frøforsyning), der anbefalede den i 1960'erne. Handels-sort, opr. hollandsk, står på accessionslisten hos Netherlands Genbank. Karna Maj og Molly modtog denne fra mangeårig bevarer. **KM(F);LT(F)**

'**Maries høje ært**'. **FS240** Den herlige historie om Maries ærter starter i Norge. Her vokser Marie Sand op på en gård på halvøen Hurum, og her dyrker hendes familie de høje ærter. Da Marie i 1893 bliver gift med en sydsjællandsk bonde og flytter til hans slægtsgård, Transinggård, så flytter ærterne med. Vores donor, der også hedder Marie, er barnebarn af Marie Sand, og nu selv bedstemor. Så Maries ærter har været dyrket af den samme

slægt i mere end hundrede år. Se mere på Frøsamlerens hjemmeside under "De gode historier." **MG(F);NF(F)**

'Prince Albert'. FS242 Handelssort fra Thomas Etty, fra før 1837; annonceret fra 1842 – Tidlig, 42 dage fra såning til høst (!! Måske en variant af 'Early Frame' type af 'Tall White' peas – også sat i forbindelse med 'Dicksons First & Best', og 'Caractacus'..... (Se „Roots of vegetables“ – Thomas Etty) Populær 1800-tals sort. 100 cm. høj. Ifølge SESAM's årbog synonymt med 'Sansters no.1' og 'Ringleader'. Afprøvet i museumshave på Samsø i 2006: "Blev meget høj og gav stort udbytte. Blev af museumsgæster vurderet som "ganske som at smage min barndoms ærter". **IN(F);NC(F);BS(F)**

"Stevns høj ært" (Tidligere "Flemmings høje ært"). **FS243** 2-2,5 m høj marvært, store velfyldte bælg, velsmagende, holder sødmen længe. Lokalsort fra en gammel dame på egnen, bevaret af familien Hansen fra Stevns gennem 45 år. **BG(F);FP(F);NF(F)**

'Telefon'. FS244 Høj spinkel plante med et stort behov for nænsom opbinding. Store bælg med mange store ærter i hver. Marvært fra Polen – nok den samme sort som den gamle Telefon, der har været handlet i Danmark tilbage til begyndelsen af 1900-tallet. **GG(F)**

"Videmose". FS246 Gammel familiesort fra Heine Refsing. Høj, uensartet modnende. God kvalitet, holder lang tid, dog mindre god end f.eks. Ping Pong i sødme og saftighed, siger én. **NP(F);GJ(F)**

"winterkefer". FS245 Meget speciel ært, der kan sås om efteråret (omkring eller lidt før 1/11) og overvintrer en almindelig dansk vinter som små spirer (!). Giver tidlige ærter - ca. 1/6-, der er bedst spist som sukkerærter (med skal) som helt unge, da de med alderen bliver lidt beske/bitre. Anvendelig i madlavningen, store lidt grove men velsmagende ærter. Afgjort en god afgrøde for dem der gerne vil have en aktiv jord hele året. Sorten har været genstand for et ret omfattende forsøg; se "Nyhedsbrev fra Center for Biodiversitet". Opr. Pro Species Rara. **MH(F); GG(F); MG(F)**

Gråært - herunder markært, skalært

"Bönärt". FS225 Lokalsort af skalært fra Bohuslän. Grønne frø, der bliver brune med tiden. Opr. SESAM. **NP(F)**

'Carlin'. Sverige, opr. en gammel nordengelsk sort, kendt helt tilbage til ca. 1600. Halvhøj, trivelig, uden meldug. Traditionelt spist som ærtebudding 5. søndag i fasten. Frøene fintspættede røde/grønne. Dekorativ sort til produktion af tørrede ærter. Opr. SESAM **GJ(F)**

"Errindlev ært". Meget fine og små ærter. Tørreært, 30- 40 cm høj spinkel plante, smukke blomster. Bælgen tørrer næsten væk. Skal bindes op. Interessant på grund af størrelsen. Karna Maj har fået den fra en 80-årig dame fra Lolland. Har videregivet den til Frøsamlerne. **NF(F-få frø i år)**

"Goroh" (= "ært"). FS227 Gammel sort fra Kalmutskaya regionen i Rusland. Hvide blomster og ret små runde grønne frø. Oprindeligt fra Dr. Tatiana Veronina (Moskva) via SSE til Eilif i Norge, hvorfra vi har fået den. **NC(F);MG(F)**

"Gotländsk blåært". FS228 150 cm. Blå og røde blomster, mørkeblå bælg. Siges at kunne udarte til grøn – men har ikke gjort det hos mig. Hvis den gør, skal de grønne ikke anvendes til frøavl. Ærterne mørkner kraftigt med tiden – p.g.a. højt oxalsyreindhold. Pænt udbytte. Anvendes friske eller tørrede. Opr. SESAM. **NC(F)**

"Lollandske Rosiner". FS230 Meget gammel sort af gråærter, der kom til os via Tina Hansen fra en ældre samler på Lolland. Om de lollandske rosiner har han fortalt, at de blev brugt som forråd før man fik kartofler, og at der blev solgt 44.000 tønder ærter til de københavnske arbejdere på et år. De forbliver hele, når de er kogt - skal koge et par timer. De gik ud af produktion på Lolland for ca. 100 år siden. Skal sås meget tidligt og blive helt tørre på planten. **KI(F)**

'Ringeriksert.' Den første madvare i Norge med beskyttet oprindelsesbetegnelse, og den ældste landbrugsvare, der stadig findes i kultur. Dokumenteret på én gård fra 1823, men mange hundrede år gammel. "Sætermad", bruges til kraftige supper og stuvninger. Doneret til os af et medlem af den norske "Planteklubben". **LT(F)**

ANDRE BÆLGPLANTER

Pralbønner (*Phaseolus coccinus*)

“**Arg Blasse aus Ungarn**”. **FS485** Pralbønne med ret korte bælg og tofarvede rød-hvide blomster. Frøene cremefarvede med uregelmæssige (og ikke ret mange) violette tegninger. Fra Samenarchiv. **MJ(F)**

“**Black coat runner bean**”. **FS553** Frø fra Sarah og Andrew fra Oregon (Seed Ambassadors). Meget flot kravlebønne fyldt med mørkerøde blomster, der bliver til store sorte bønner. Roden skulle kunne overvintre og skyde igen til foråret. **LT(F);IN(F)**

“**Painted Lady**”. Restfrø – handelssort. **MH(F)**

“**Scarlet Runner**”. **FS497** Restfrø – handels sort eller -type. **MH(F)**

“**Østrigsk**”. **FS255** Meget kraftig plante med røde blomster, lange grove, men velsmagende bælg, der er forholdsvis sene til at få ribber, har lilla/sorte frø. **MH(F);EK(F-2007);FP(F)**

Fladbælg (*Lathyrus spp.*)

Knoldfladbælg (*Lathyrus tuberosus*). Opret - klatrende bælgplante med ægformede parvise småblade og rosenrøde blomster. Har spiselige knolde (ikke afprøvet endnu). Findes hist og her forvildet i Danmark fra tidligere dyrkning. Knoldene er dybt nede. Planten er flerårig. Opr. Handelssort fra Impecta Handels. **MH(F)**

Soyabønne (*Glycine max*)

“**Fiskeby**”. **FS256** Nem afgrøde; udbyttet afhænger af såtidspunkt. Kan blive stående lige til frosten, hvorefter de tørre bønner høstes. Kan også høstes grønne. De tørre bønner anvendes til soyamælk, spirer eller tofu. Opr. handelssort for ca. 20 år siden – dyrket lige siden hos Niels på Ærø. **MJ(F);NP(F)**

Valske bønner (*Vicia faba*)

“**Bobs Fava**”. **FS248** Store og flade “bønner”. Skyder igen efter 1. høst, yder meget, er frodig og har en usædvanlig evne til ikke at blive angrebet af bladlus. Højde ca. 120 cm. Giver et pænt

udbytte af store grønne bønnefrø, ca. 5 pr. bælg. Opr.: Bob fra regionen Cotswolds, England. **GG(F);IN(F)**

“**Crimson Flowered Broad Beans**”. **FS249** Lille plante, gammel engelsk sort med røde blomster. Lille udbytte af små hestebønner. **GG(F)**

“**Estisk Fava**”. **FS250** Landsort fra Estland. Stærke, høje planter. En meget uensartet sort hvad angår frøenes udseende. Med blandet hvide-grønne og lilla-sortede frø. Fra min dyrkning i år giver de hvide frø kun hvide bønner, de lilla frø giver ½ hvide og ½ mørke frø. Er der oplysninger fra andre avlere - spørger MH? (Se Søren Holts blog: <http://skrubbtdusen.wordpress.com/category/heirloom/> om et avlsprojekt med disse bønner. Red.) Blomster muligvis lidt mindre end Bob's Fava, men ellers ligner planten denne en del. Frøene er store, og der er 3-5 pr. bælg. Planterne er store og trivelige, medium bladlusfølsomme. Landsort fra Estland, doneret af gl. lærerinde i Pärnu. **FP(F);MJ(F)**

“**Londonderry**”. **FS251** Store, kraftige planter, opr. fra HDRA grundlæggeren L. Hills' egen samling. Heritage Seed Library, GB. **NC(F-2007 frø)**

“**Nekrassow Fava**”. **FS253** Arvesort siden ca. 1930 hos en volgatysk familie nær Omsk i Sibirien, medbragt fra den lille by Nekrassow (opr. Norga) ved Volga-floden, grundlagt i 1767. 90 cm høje planter, sort/hvide blomster, korte bælg. Sorte bønner. Godt udbytte. Fra Lothar Juffa. **LT(F);NF(F)**

*“**Piestansky**”. Lidt usikker på om det er sortsnavnet... Stor og trivelig bønne, skal yderligere beskrives. Opr. handelssort fra Alice Ellingsen, købt i Tjekkiet 2008. **NC(F)**

*“**Polsk bønne**”. Doneret af Pawel Wedrowski, der driver Galleri Brantebjerg på Odsherred. Familiesort med store gyldenbrune bønner. **LT(F-få frø)**

“**Purple Guatemala**” (‘**Guatemalan Purple**’). **FS254** Pænt udbytte, og interessant fordi frøet er rødt/ mørklilla, og den smager godt. Sund plante, ca. ½ m. høj. USA, kommercielt (opr. Guatemala?) **GG(F)**

Øvrige

***Apios americana*. FS170** Bælgplante med slyngende vækst – bliver høj og behøver noget at klatre op ad. Blomster sidst på året med underlige støvetviolette ærteblomster. Danner små knolde på kravlende jordstængler. Knoldene er forskelligartede i størrelse fra hasselnød til valnød. Ikke noget stort udbytte men sjov afveksling som flerårig afgrøde, der mest gror hvor det passer den! Smag og konsistens er kastanjeagtig og rigtig rar ristet på en pande. Sandsynligvis kun ret få knolde til uddeling - ring først! **MH(V)**

Aspargesært (*Tetragonolobus purpureus*). FS530 Lav vækst, 20 cm høj, med meget flotte rødbrune ærteblomster. Udvikler bælg med vinger over en meget lang periode. Bælgene skal høstes ganske små ca. 3 cm lange og spises kogte. Arten findes af og til i handelen, og har tidligere været på vores liste. Der findes så vidt vides ikke sorter af den. **MG(F);KN(F)**

KORN

Amaranth

‘Alegria’. FS486 Lyst gult løv og små hvide proteinrige frø egnet til at poppe ligesom majs. Mange frø i forhold til plantens størrelse. **NC(F)**

‘Bärnkrafft’. FS487 Tekst fra Sesam: Proteinrige korn, der kan koges til grød, poppes til popkorn eller iblandes mel til brødfremstilling. Glutenfri. Lysegule korn – den første europæiske sort. Opr.Sesam. **IN(F);NC(F)**

‘Hopi Red Dye’ (*Amaranthus cruentus* x *powellii*). FS330 Gammel sort fra Hopiindianerne. Mørkt blodrøde blade, stilke og frugtstande. Dyrkes mest for frø, men bladene er også spiselige. Meget smuk. **NC(F)**

Byg (*Hordeum sp.*)

‘Arabian Blue’. FS026 Nøgen byg, 6-radet, let at tærskes, lav. Oprindelse fortaber sig i SSE. **NC(F)**

‘Dolma’ (*H. vulgare ssp vulgare*) Syn.: *H. hexastichon* eller *H. polystichon*. Nøgen 6-radet vårbyg. Oprindeligt udvalgt fra en række tibetanske landsorter. Opr Eilif Aas via SESAM. **NC(F)**

‘Jet’. FS027 Lilla aks med ret store sorte kerner, nøgenfrøet, vårbyg ; lille udbytte. **NF(F)**

‘Sangatsuga’. FS028 Nøgenfrøet gul vinterbyg. I år dyrket som vårbyg. Lav. **NC(F)**

‘Sort 6 radet Byg’. FS264 Dansk landrace fra 1849. Opr. NGB 8785. **NF(F)**

Havre (*Avena sativa*)

‘1700-tals Svarthavre’. FS268 Meget flot sort havre der er nem at dyrke - negene ligner gammeldags fugleneg. Opr. SESAM. **BG(F);FP(F)**

***Avena sativa var. nutica*, ”Silver oats”. FS017** Havresort indgået i den russiske genbank VIR før 1920, med betegnelsen ”dansk landsort”. Historien i øvrigt ukendt. Fået fra VIR i 2005. VIR nr. 7863. **NC(F)**

***Avena sativa var brunnea*, ”Sorthavre”. FS265** Havresort indgået i den russiske genbank VIR før 1920, med betegnelsen ”dansk landsort”. Stammer fra Ribe. Fået fra VIR i 2005. VIR nr. 11504. **NF(F)**

‘Black Norway’. FS025. Almindelig havre, men med sorte neg. Meget dekorativ og samtidig trivelig. **NP(F)**

‘Freja’. FS266 Havre fra SSE, er oprindeligt købt i frøforretning i Tallinn, Estland. **NC(F)**

***‘Stormogul’. FS542** Sorthavre.Også meget flot med lysere strå så det er mere i kontrast til det mørke korn end 1700talshavre. Opr. AB. **BG(F)**

Hvede og beslægtede

Enkorn (*Triticum monococcum*). FS273 Ældste dyrkede kornsort. Svensk/tysk frø. **TN(F)**

***‘Indigo hvede’** Hvede med lidt lav vækst. Kornene er meget flotte blålige. De er gode at spise både kogt og ristet sprøde. Opr. AB (moderne østrigsk sort). **BG(F)**

‘Mumiehvede’ (*Triticum turgidum*). Gammel hvede ”fundet bevaret i Ægyptiske grave”. Fra Sverige. (Oprindelsen er vistnok et vandresagn, men det er en gammel sort fra Ægypten...NC’s anm.). **TN(F)**

Emmer (*Triticum turgidum* ssp. *dicoccon*)

“Hvid”. **FS270** Smagfuld oprindelig hvedesort. Er oprindelig opstået ved krydsning mellem enkorn og gedeøjle (regner man med). **TN(F)**

“Rød”. **FS271 TN(F)**

“Sort”. **FS272 TN(F)**

*“Ufricht”. Våremmer. Flot, høj hvede med store flotte kerner. Opr. AB. **BG(F)**

Spelt (*Triticum spelta*)

* “Gl. dansk”. Opr. NGB. **BG(F)**

“Oberkulmer Rotkorn”. **FS276** Den mest almindeligt dyrkede spelt i Danmark i økologiske og biodynamiske jordbrug. Tysk sort. **TN(F)**

“Oberkulmer Rotkorn” med stak. Som ovenfor men med stak. **TN(F)**

Rug

“Midsommerrug”. **FS488** Specielt god til halmflettearbejder. Sås 1. juli med 1/3 rug, 1/3 vikke (f.eks. vintervikke) og 1/3 havre (volumendele). Afrøden slås til foder eller grøngødning i september, og den følgende sommer er der fin rug til halmarbejder så snart der er dannet aks. Ellers er der moden rug i midten af august. Opr. Børge Jensen, Vestfyns Hjemstavngård. **NC(F)**

Hirse

“Edelblut”. **NP(F)**

Boghvede (*Fagopyrum* sp.)

“Emka” (*F. esculentum*) **FS280** Frodig mørkfrøet boghvede, uensartet modning. Opr. Heine Refsing. **NC(F)**

Tatarisk boghvede (*F. tataricum*). Småfrøet art der siges at være flerårig. Overvintrer dog ikke hos mig, men sår sig selv i meget begrænset omfang. Spinklere end alm. boghvede. **NC(F)**

OLIEPLANTER

Sæddodder (*Camelina sativa*). **FS489** Dette er en vårsæddodder. Oliefrøplante der siges at have en meget lang historie i Danmark (tilbage til Bronzealderen). Korsblomstret - frøene meget små. Opr. Den Fynske Landsby ved Odense. **NC(F)**

BÆRPLANTER

Jordbær

“Aprikose”. **FS285** En gammel sort fra 1897. Trives efter sigende bedst på tørveholdig jord, men er meget modtagelig for jordbærdværgmidler. Bærrene smager fint og meget sødt (om ikke abrikosagtigt). **NP(V)**

“Dybdahl”. **FS287** Kendt spisebær - lyst med forlænget hals til haserne. Lidt sen, middel udbytte, fin og sød smag. **NP(V)**

“Königin Louise”. **FS288** Middeltidligt, fint aromatisk bær. Bærrene nærmest ligger oven på planten lige til at plukke. Det ser fuglene også! Gammel sort. Fra Center for Biodiversitet. **NP(V)**

“Monika”. Mellemtid mellem skovjordbær og jordbær. Røde til mørkerøde bær med fin smag, middeltidlig. **NP(V)**

“Senga Sengana”. **FS517** Sort fra min tidligere ”nyttehave” – i øvrigt af ukendt oprindelse. Men det er rimeligvis denne sort. Et fortrinligt spise- og syltebær. **NC(V)**

Usn 1. Jordbær med hvide bær. Jeg har både planter der giver almindelige store bær og så andre planter der giver bær i størrelsen som pyntejordbær, men de er begge fine at spise. Snyder fuglene ved manglende farve og skulle være gode til allergikere som ikke kan tåle det røde farvestof i almindelige jordbær. **LH(V)**

“Weserruhm”. **FS289** Gammel sort. Middeltidlige bær; fint. Opr. fra Center for Biodiversitet. **NP(V)**

Rabarber

“**Uden sortsnavn 1**”. **FS290** Gammel rabarbersort, kraftigtvoksende og rigtbærende. Yder en blanding af tykke og tynde stilke med overvægt til de tykke, men giver dog kun godt udbytte i foråret. Har været i min families eje siden omkring 1900. **HL(V)**

Brombær

“**Brombær usn. 1**”. Opret, ca. 2 m. Tidligere moden end de rankende. Modner i august og bliver moderat store, hvis de får vand nok. Kan lide lerjord. Bærer på sidste års skud. Kommer fra Beder. **NF(V)**

“**Brombær usn. 2**”. Villa Pax´s brombær. Har stået her i vores have i hvert fald i 30 år. Rigtbærende og ualmindeligt velmagende. Men med ualmindelig hæslelige torne. Både store og små mellem hinanden, barberbladsskarpe. Meget kraftig vækst - rodsående skud. God men besværlig! **NC(V)**

Øvrige

Japansk vinbær (*Rubus phoenicolasius*). Opretvoksende med små røde glasklare bær. **NF(V)**

Rubus illecebrosus, Jordbærhindebær. Giver store røde bær uden den helt store smag, men skulle være gode at sylte sammen med andre bær, eller til pynt på lagkager. **LH(V)**

FRUGTTRÆER

Blomme

“**Alstrup-blomme**”. **FS293** Vild, rodægte og lokal sort. Små (ca. 2 cm x 3 cm) blå velmagende frugter. Fra vores have som er ca. 100 år gammel, ejendommen ”Hevil”. **EK(V)**

Prunus domestica ssp. domestica eller x insititia (domestica x insititia). **FS295** Blomme eller kræge-krydsning. Kratdannende, ved rods kud. Velmagende blomme, røde, større end mirabeller, til friskkonsum og syltebrug. Opr. Gjerrild. **MH(V)**

“**Saras gul-grønne Gjerrild blomme**”. **FS511** Muligvis en “havreblomme” sort. Rodægte blomme. **MH(V)**

Sveskeblomme. FS296 Rodægte sort, lille til mellemstort træ. Bærer jævnt hvert år små til mellemstore sveskeblommer, der modner i oktober. Frugterne er søde, velmagende og slipper nemt stenen. Fundet i min gamle have, hvis forrige ejer havde stedet i over 45 år. **HL(V)**

Kirsebær (*Cerasus vulgaris*)

Surkirsebær. FS331 Rodægte kirsebærssort, lille til mellemstort træ. Bærrene er gode til saft og syltning, mindre gode til at nyde friske. Fundet i min gamle have, hvis forrige ejer havde stedet i over 45 år. **HL(V)**

Nødder

Pecannød 'Canton'. Pecannødder er mere varmekrævende end valnødder, men 'Canton' er den sort, der bedst klarer sig i det nordlige. Om den kan modne nødder i Danmark vil vise sig efter 15-20 år. **AB(F)**

EFTERAFGRØDEPLANTER

Græs-fladbælg (*Lathyrus nissiola*). **FS304** Interessant og anderledes fladbælg. Tæt og græsagtig vækst, ligner til forveksling en græs i de unge stadier. Planten er en glimrende grøngødningsplante – overvintrer og får året efter meget smukke enlige dybtviolette ærteblomster, og lange bælg. Opr. John Chambers, planten findes vist sjældent vild i syd-England. **NC(F)**

Lupinus angustifolius 'Prima'. Arten hedder på dansk smalbladet lupin, men er normalt kaldet “blå lupin” da de næsten altid har ensfarvet blå blomster. Denne sort har dog hvide blomster. En af de bedste planter til efterafgrøde på tung jord. Lupiner giver mange og effektive bakterieknolde, og samler derudover kalium sammen. Den er desværre meget pladskrævende til frøproduktion, så jeg har kun få portioner! Opr. Den Økologiske Have. **NC(F-få frø)**

Skjoldsneglebælg (*Medicago scutellata*) 'Sava'. **FS306** Meget lavt udbredende art, vokser glimrende i min have, og har fin produktion af

bakterieknolde. Charmingende bælg – ligner nærmest små tætte spiralformede klokker/bikuber/ knapper. Opr. frøsamler i Pennsylvania, USA, via SSE. **FP(F)**

MEDICIN-, DUFT- samt FARVEPLANTER

Alrune, alm. (*Mandragora officinarum*).

Trolddomsurt og lægeplante. Giftig (og giftigt udseende) natskyggefamiliemedlem. Planten danner med årene en kraftig, oftest to-delt rod, der er den ”hellige” del af planten. Livscyklus: Vokser op om foråret med en tæt klynge snavsethvide – gule blomster. Bladene (en kraftig roset af bredt lancetformede blade) kommer derefter. Frugterne dannes tidligt, kirsebærstore grønne bær. Hele planten visner ned ved højsommer, så kun en håndfuld frugter ligger tilbage. Læs selv videre om al den magi der hæfter ved planten (udover at visse segmenter af min generation kan huske det danske band ”Alrune Rod” hvis teksters indhold antyder at de havde spist planten inden de skrev...). Planten er besværlig at formere, men jeg får rimeligvis igen i år en del frøplanter (selvsået) som jeg gerne sender. **NC(V)**

Benedictinertidse (*Cnicus benedictus*). Køn lille (20-30 cm.) høj gulblomstret kurveplante, tidligere lægeplante. **NC(F)**

Bukkehorn, blå (*Trigonella caerulea*). Enårig 50-90 cm. høj bælgplante med små knipper af stålblå blomster. Planten dufter stærkt (af karry? toast?). Har tidligere været anvendt som både foderplante og lægeplante, og i ostefremstilling i Alperne. Kan muligvis have en fremtid som grøngødningsplante. **NC(F);IN(F)**

***En-årig malurt**, Syn.: Kinesisk Bynke, ´Qin Hao` (*Artemisia annua*). Bliver en stor plante; hurtigvoksende og meget aromatisk. Medicinplante - anvendes i Kina i visse egne som bittertsmagende salatgrøntsag. **FP(F)**

Marietidse (*Silybium marianum*). Hvidmarmorerede blade med lange torne. Violet blomst. 2-årig. Medicinsk anvendelse mod lever/galde sygdomme. **NC(F)**

Muskatsalvie, Skarleje (*Salvia sclarea* var.

turkestanica). Står med grågrøn bladroset første år. Statelig og overdådig blomstring 2. år. i sarte pastelfarver. Højde ca. 1 m . Kraftig duft. Bruges ikke i dag som krydderurt. Oprindeligt frø fra Frøposen. **BE(F)**

Mynter - ca. 150 forskellige sorter. Jeg har en hel del mynter, ca. 150 mere eller mindre forskellige og der kan tages af en hel del af dem alt efter hvordan vinteren forløber, men der må de interesserede kontakte mig direkte for at få listen, enten pr. brev eller meget gerne pr. e-mail - kjlhansen@mail.dk. **LH(V)**

Pigæble (*Datura stramonium*). Meget giftig plante, der tidligere har været anvendt som lægeplante. Dekorativ og spændende med hvide blomster. Hobbysort uden Frøsamlernummer **NC(F)**

Sølvsalvie (*Salvia argentea*). Sås forår og plantes ud. Flerårig. Næringsrig jord i sol. Store sølvgrå, uldne blade. Blomstrer meget flot fra 2. år. Tidl. lægeplante. Bruges ikke i dag som krydderurt. Oprindeligt Frøposen. **BE(F)**

ANDRE NYTTEPLANTER

Artiskok (*Cynara scolymus*) ‘Herrgård’. **FS516**
En gammel skånsk artiskok. Den siges at være dyrket i Skåne i mange hundrede år. ‘Herrgård’ er måske identisk med den danske ‘Serridslevgaard’, det er samme type, men en prøvedyrkning kan måske vise forskel mellem dem. Den er tættere på at være fuldt hårdfør, end de nyere sorter, man kan dog aldrig være helt sikker. **SH(V)**

Chrysanthemum coronarium. Det påstås at denne art kan spises (er personligt skeptisk) men ualmindelig nydelig er den (se foto på billedlisten, når denne kommer). Indsamlet i have i Hurgada, Ægypten. 2007-frø. **NC(F)**

Daglili, gul (*Hemerocallis lilioasphodelus*). Knopperne anvendes i wok-mad. Gammel landsort. **ID(V)**

Daglili, orangegul (*Hemerocallis middendorffii*). Knopperne kan anvendes i wok-mad. Landbostaude. Fra nu nedlagt landbohøve i Nordsjælland (Højtvedgaard). **NC(V)**

Farvevæjd (*Isatis tinctoria*). Smuk gul blomst 2. år, bliver 1,5 – 2 m. høj. Kan bruges til at farve

tekstiler indigoblå. Fra min nabos have, oprindeligt fra Bornholm. **NC(V);JS(F)**

Humle (*Humulus lupulus*) “Den enøjede smeds humle”. Se historien på hjemmesiden. **TB(V)**

Katteurt (*Nepeta Cataria*). **FS491** Dette er simpelthen kattens katteurt nr. 1. De elsker planten både i haven, som tørret drys og i legeting, som overgår så at sige alle købte catnipprodukter. Opr. Frøposen, v/ afdøde Vibeke Geertsen. **KI(F)**

Kvan. **FS302** Opr. Spottrup Slots urtehave. **LZ(F)**

Kvan. **FS503** Fik den for ca. 10 år siden i haven ved Bjerringbro Museum. Gror godt i vores sandjord. **RU(F)**

Lakridsrod (*Glycyrrhiza glabra*). Køn ærteblomstrede plante med lilla blomster. Roden anvendes – høstes efter 2-3 års vækst. Opr. Frøposen. **FP(V-F)**

Malurt (*Artemisia absinthium*). **FS555** Plantens blade anvendes som tilsætning til brændevin og som klaringsmiddel til øl. Doneret af en dansk udvandrer, nu bosat i Californien, som læste om Frøsamlerne i Danish Immigrant Museum's blad. Opr. en gammel dame, Alma, hvis bedsteforældre – Carl August og Josefine Anna Torp – kom til Californien fra Troense på Tåsinge som nygifte i 1890, medbringende planten til deres ny frugtplantage. **LT(V)** **Leveres som småplanter henne på sommeren, tidspunkt usikkert.**

Nicotiane tabacum “Langeland”. **FS312** Virginsk tobak. Angivet til 0,9-1,25 m - hos mig mandshøj - storbladet og sen tobak. Flot i blomstringen -statelig plante. Dyrket under 2. verdenskrig på Langeland. Fra den Fynske Landsby **NC(F)**

Nicotiana rustica. **Bondetobak 'Maryland'.** **FS310** Denne fik vi frø af fra Den fynske Landsby i efteråret 2004. Høj, 0,9 m, storbladet, sen, dyrket på Fyn i hvert fald siden 1930. 'Maryland' er ellers normalt navnet på en sort, der tilhører virginia-typen, men i Nordisk Illustreret Havebrugsleksikon nævnes, at 'Maryland' desuden bruges om en rustica-sort. **NC(F);NP(F)**

Pilestiklinger. 30 forskellige sorter (henvend dig til Flemming). Pil til flet kan også leveres. **FP(V)**

KRYDDERURTER

Anisisop (*Agastache foeniculum*). Flerårig plante med meget kraftig lakridsduft og violette blomster med meget nektar. Blomstrer september. Op til 60 cm. Opr. Frøposen. **GO(F);BE(F)**

Broget oregano. Smager pragtfuldt i en kylling. **LH(V)**

Koriander, “Marokkansk” (*Coriandrum sativum*). **FS298** Grønne blade i varme retter, frøene til madlavning og kager. Bedste type til frøproduktion. **KI(F)**

Rød japansk persille / Mitsuba (*Cryptotaenia japonica* forma *atropurpurea*). Meget dekorativt bronzerødt løv. Såning: Spirer uregelmæssigt og over lang tid. En kuldeperiode har gavnlige virkning på spiringen. Jorden skal holdes jævnt fugtig. **BE(F)**

Quilquina (*Porophyllum ruderale*). Et-årig. Sås indendørs og plantes senere ud. Flot krydderurt med smukke blade, blomster. Særegen bitter smag. De friske blade til ost, kylling, tortillas og bønnenretter. Oprindeligt frø fra Frøposen. **BE(F)**

Skotsk lostilk (*Ligusticum scoticum*). **FS521** På dansk også kaldet “søvnurt”. Arten har været anvendt som beroligende middel, men dyrkes nu som krydderurt. Minder om løvstikke i smagen men anderledes. 2-flerårig pæn lille skærmpolte. Denne stammer fra Stenomuseet i Århus. **GO(F)**

Sødskaerm (spansk kørvel) (*Myrrhis odorata*). **FS340** Kraftig flerårig plante, der dufter af anis. Vil gerne have skygge og fugtig jord. Gror forvildet i Danmark i grøftekanter. Blade i suppe m.m. (som kørvel). De umodne frø er bolsjer for børn (og barnlige sjæle – sød lakrids). De voksne lægger dem i snaps. Oprindeligt frø fra Frøposen. **BE(F)**

BLOMSTER

Tagetes

“Crackerjack” (*T. erecta*). Afrikansk tagetes. Høje storblomstrende tagetes i blandede farver. Opr. Frøposen. **FP(F)**

***Frances' Choice'** (*T. patula*). **FS492** Flot, stor og kraftig tagetes, opkaldt efter Frances Hoffman, der var "frøsamler" hele livet, havebrugsmand og arbejdede for biodiversitet.. 8 kronblade, 5 cm lange udbredte, gule og røde. Op til 1,4 m høj. Udviklet af Dr. Alan Kapuler fra Peace Seeds, Oregon, USA. Opr. "Seed Ambassadors". **LL(F)**

'Från Fagerhult'. Fra SESAM. Ligner til forveksling "Ildkongen", men er deres egen accession. **NC(F)**

'Ildkongen' (*T. patula*). Sorten er gemt af flere uafhængige personer, hvorfor vi nu er sikre på at det er "Ildkongen". Meget smuk, klassisk, høj tagetes. Ildkongen er mørkerød og enkeltblomstrende, 60-80 cm høj alt efter jord- og gødningsforhold. **KI(F);RU(F);IN(F)**

'Sparkler' Marigold (*T. patula*). **FS493** De blev store, kraftige buske (op til 1,2 m) med smukke gule dobbelte blomster. Blomsterblade med interessante kniplinge-agtigt udseende. Udviklet af Dr. Alan Kapuler fra Peace Seeds, Oregon, USA. Opr. "Seed Ambassadors". **LL(F)**

"Suzannes enkle orange" (*T. patula*). **FS320** Som navnet siger. Planter med delvis fyldte blomster fjernes ved frøavl. **NC(F)**

Morgenfrue (*Calendula* sp.)

Morgenfrue, ager- (*Calendula arvensis*). Med små, spidse, gul-orange blomster, og små blade. Ellers som *C. officinalis*. Oprindelse: Københavns Botaniske Have. **NC(F-fra anden frøsamler);FP(F)**

Morgenfrue, ager- (*Calendula arvensis*). Meget mindre blomst end *C. officinalis*, orange. Lidt ranglet vækst, spinkel, 20 cm høj. Blomstrer flittigt, længe. Indsamlet i Cortona, Umbria, Italien i 2002. Fundet på en græseng, mellem sparsom nåletræsbevoksning ret højt oppe i bjergene. Flemming Pedersen og NO Crossland har prøvedyrket den, og mener begge det er en *C. arvensis* - agermorgenfrue. **BS(F)**

Morgenfrue, ager- (*Calendula arvensis*). Sort af ukendt oprindelse. **GO(F)**

Morgenfrue 'Brita' (*Calendula officinalis*). Pæn havemorgenfrue indsamlet i Sverige. Opr. SESAM. **NC(F)**

Øvrige

Aftenstjerne eller **Natviol** (*Hesperis matronalis*). Hvidblomstret var. fra Frøposen. Uden FS nummer. **GO(F)**

Aftenstjerne eller **Natviol** (*Hesperis matronalis*) Lilla blomster; fra Frøposen. Uden FS nummer. **GO(F)**

Akeleje 'Petite Pompom'. **FS375** Sortsnavn usikkert, muligvis et kælenavn. Jeg er ikke stødt på denne type i frøkataloger. Små tætfulde blomster, nogle med hvid kant. Insektbestøvet, så der kan også være andre typer i materialet. **SH(F)**

***Argemone platyceras**. Smuk hvid sommerblomst. Absolut værd at prøve. Lav plante (under 40 cm.) lidt væltende. Store tragtformede blomster. Opr.: Berlins botaniske have. **NC(F)**

***Argemone mexicana**. Som ovenstående men med gullige blomster. Om muligt endnu mere elegant. Opr. Berlins botaniske have. **NC(F)**

Asperula orientalis 'Blue Sunrise'. Lille, ca. 15 cm høj, blåblomstret spergel. En meget let og delikat sommerblomst til kanter – tåler ikke skygge og må ikke overvokses af kraftigere planter. Opr. Thompson & Morgan. **NC(F)**

Cleome spinosa 'Colour Fountain Mix'. Handelssort med blandede lyse farver. Hobbysort uden FS-nummer. **LL(F)**

Duftlupin 'Pink Javelin' (*Lupinus mutabilis*). Etårig lupin. De smukke sartrosa blomster har den skønneste "lathyrus"duft. Opr. Primafrø. Hobbysort uden FS-nummer. **KI (F)**.

Fjer-blåhoved, California gily-flower (*Gilia achilleifolia*). Den skulle kunne findes i "Den nye nordiske Flora". Ellers oprindelig og vildvoksende i Californien. Dukkede op af sig selv i vores have. Køn lille plante med skærme af ensianblå blomster. **RU(F)**

***Glaucidium palmatum**. Alpin staude der kan blive op til 60 cm. Blomsterfarve: lys lilla. Blomstrer april - juni. Plantested: Halvskygge. Sås ved 18-22°C for 2-4 uger, flyttes til -4 til +4°C i 4-6 uger, flyttes til 5-12°C for spiring (ofte nødvendig med to kuldeperioder). **ID(F)**

Græslilje (*Sisyrinchium striatum*). Primulagule blomster. Flerårig staude, dog ikke helt hårdfør. Nogle planter kan evt. overvintre i koldt drivhus, ellers spirer der nok nogle frøplanter nær den gamle plante. **SH(F)**

Guldvalmue (*Eschscholzia californica*). Sås direkte på voksestedet i slutningen af april-begyndelsen af maj. En dejlig nem plante med rigelig og langvarig blomstring. Enkle, orange valmuelignende blomster. Opr. Frøposen. **FP(F)**

Gyldenlak, "Benedictes gyldenlak". FS498 Stor stabil bestand, selvsået under birk, på sandjord i en meget gammel have. Gjerrild. **MH(F)**

"Hohøj-valmuer" (*Papaver somniferum*). **FS523** Blandede farver, enkle og dobbelte, mere el. mindre frynsede. Dukkede frem efter rydning af ca. 100 år gammel jorddige ved foden af Hohøj v/ Mariager. **EK(F)**

Hvid katost med en anelse lyserød i midten. Meget frodig. Hos mig vokser den som vild. **NF(F)**

Ipomoea purpurea 'Grandpa Ott's'. 2-3 m. høj etårig klatreplante med meget bemærkelsesværdige blåviolette blomster med rødligt svælg. Fremstår nærmest lysende. Göteborgs botaniska trädgård. (I øvrigt en af de sorter, der blev starten til den amerikanske Seed Savers Exchange – er gået i arv fra oldefaderen til en af grundlæggerne. Medbragt fra Bavaria til Iowa, USA, i 1870'erne.). 2007-frø. **NC(F)**

Judaspenge (*Lunaria annua*). **FS499** Hvid form; fundet forvildet i lys granskov. **MH(F)**

Kantbæger (*Nicandra physaloides*). **FS349** 1 m høj med blå blomster og blågrønt japanlygteagtigt frøbæger. Juli-frost. Frisk i buketter, bægeret fint til tørring. Opr. fra have på Kalundborgegnen. **IJ(F)**

Kæmpe balsamin (*Impatiens gladiolifera*). Lyserøde-pink blomster ca. 2 m høj. Sjove frøstande der skyder frøene afsted når de er modne. Stammer fra Vedslet og bliver der kaldt elektrikerblomst, fordi man får `stød` hvis man rører ved frøstanden når den er moden. Planten skal holdes fra naturområder, da den er invasiv! **NF(F)**

Lupinus elegans 'Pink Fairy'. Smuk tofarvet blomst i rosa og hvid. Lille og sen plante med ret svag vækst. Handelssort uden FS-nummer. Opr. Rare Växter. **NC(F)**

Mamelukærme (*Lavatera trimestris*). Smuk stor sort, med kraftige mørke årer i blomsten. Opr. Barokhaven på Frederiksborg slot. **NC(F)**

Marietidsel (*Silybum marianum*). **FS350** Flot tidsel med hvidplettede blade. Sås i apr. på blivestedet. Tiltrækker mange nytteinsekter. Egentlig en lægeplante. **BE(F)**

Mauritansk katost (*Malva sylvestris* ssp. *mauritanica*). Flerårig og meget smuk katost med mørkt rødviolette blomster. **FP(F)**

Natviol (*Hesperis matronalis*). **FS558** Denne vidunderlige phloxlignende 2-årige blomst har bevaret sig selv i mange gamle samske bondehaver. Den optræder i alle nuancer mellem næsten hvid og violet. Den er 2-årig og selvsående, finder selv nye ydmyge steder i udkanterne af have og gård, men kan blive meget stor og flot ved kærlig pleje. Blomstrer i juni, hvor den – især om aftenen – udsender en himmelsk duft. Blomsterne kan spises. Frøene er fra gammel have på Samsø. **IN (F)**

Papaver somniferum "usn. 2". **FS278** Fra Polen. Fyldt, meget stor postkasserød blomst. Pænt frøudbytte. Fra polsk indvandrers bedsteforældre. **KI(F)**

Phacelia purshii 'Lavender Lass'. Smuk honningurt med store blomster. Nem sommerblomst til kanter eller imellem grøntsager. Handelssort uden FS nummer. **NC(F)**

Phacelia grandiflora. Smuk storblomstret honningurt med klokkeagtige hængende blåviolette blomster. Nem lille sommerblomst. Handelssort uden FS nummer. Opr. Rare Växter (tjek deres hjemmeside!). **NC(F)**

Skarleje (*Salvia sclarea*). **FS389** Stærkt aromatisk 2-årig med violette blomster. Denne stammer fra Frøposen. Usn. **GO(F)**

Skovvalmuesøster (*Meconopsis cambrica*). Gul valmue, kort levetid, men sår sig selv flittigt – blomstrer fra midsommer og året ud. Velegnet til halvskygge i et skovbed. **MH(V)** **Ring først – jeg har muligvis planter.**

Torskemund “Saras torskemund”. FS500
Velkendt 2-årig, 20 - 30cm. Har forvildet sig i mange haver i Gjerrild. Samlet fra en gammel stabil bestand ved gammelt bindingsværkshus. **MH(F)**

***Trigonella calliceras.** Gulblomstret, med meget lav og udbredt vækstform. Blomsterne (små varmt gule ærteblomster) er samlet i små nikkende hoveder. Bladene minder om kløver. Bælgene er lange - op til 10 cm og flade og sværdformede. Blomstrer midt-sommer til efterår. Københavns Botaniske Have. **NC(F)**

Ursinia anethoides. Lille, orange kurveblomst. 1-årig. Opr. Københavns Botaniske Have. **NC(F)**

Vild Petunia (Petunia violacea). Sød lille petunia, småblomstret og mørkviolet. Køn. Opr. frøfirmaet ”rarevaxter.com” der varmt kan anbefales! Hobbysort uden FS-nummer **NC(F)**

***Zinnia sp.** Egen fri krydsning udvalgt til hårdfør sort. Villig og rigt blomstrende. **AC(F)**

VILDE PLANTER

Aftenpragtstjerne (Melandrium album). FS356
Toårig. Hvide blomster, 30-80 cm høj, blomstrer juni-sept. Findes hist og her i grøftekanter. Han- og hunblomster på hver sin plante. Blomstrer om aftenen, ser vissen ud om dagen. Samlet i grøftekant. **IH(F)**

Blodstillende bibernelle. (Sanguisorba minor ssp. minor). Kendt lægeplante, der er en glimrende salatgrøntsag også, med en mild agurkesmag på de kønne blade. Iøvrigt en urt der ikke bør spredes i nærheden af naturlige bestande, da planten er en gammel kulturplante der signalerer ældre dyrkning. **NC(F)**

Blæresmælde (Silene vulgaris). FS357 Navnet hentyder til at blomstens bæger er oppustet som en lille blære. Hvide blomster juni-august. 25-45 cm. Samlet i grøftekant. **IH(F)**

Cikorie (Cichorium intybus). Indsamlet fra grøftekant. **GO(F)**

Filtet Kongelys (Verbascum thapsus). 2-årig. Første år lille bladrosset, andet år høj fin gul blomsterstand. Historien fortæller at den afblomstrende plante har været brugt til fakler bl.a. for at

holde djævelen på afstand. Blomsterne kan efter sigende også bruges til te og kryddersnaps. Trives på tørre og solrige steder. **JS(F)**

Hundetunge (Cynoglossum officinalis). FS361
Indsamlet ved Kalundborg. Gammel lægeplante, med sjove hængende brunviolette blomster i en stor og massiv top. Lugter af mus. Frøene klistrer værre end burre til alting. **NC(F)**

Katost, almindelig (Malva sylvestris). To- eller flerårig. 40-100 cm. Lyserrøde blomster. Blomstrer juli-september. Gammel lægeplante, i middelalderen brugt som salatplante. Samlet i grøftekant. **IH(F)**

Klinter (Agrostemma githago). Lyserrøde blomster, 50-90 cm, Vild plante, 1-årig, hjemmehørende men sjælden i Danmark på agerjord og ruderaer. Tidligere almindelig ukrudtsblomst i kornmarker. Frøene giftige. Formodes at have en gunstig påvirkning på kornplanters vertikale vækst. Opr. Kulturbotanisk Have, Odense. **IH(F)**

Knopurt, almindelig (Centaurea jacea). FS365
Violetterøde blomster, 15-60 cm. Blomstrer juli-september. Trives bedst på frugtbar jord. Samlet i grøftekant. Flerårig. **IH(F)**

Løgekarse (Alliaria petiolata). FS368 Toårig. 20-120 cm. Hvide blomster. Vokser på skyggefulde steder, i skov og krat. Samlet i krat. **IH(F)**

Nældekløkke (Campanula trachelium). Høj staude, både blå og hvid former – til skovbed. Vild dansk plante. Sår sig selv flittigt. Ikke FS nummer. **MH(F)**

Skov-lathyrus (Lathyrus sylvestris). Vild dansk staude. Lyserrøde blomster hele sommeren. Skulle være ca. 1 m. høj, men mine var over 2 m. til sidst. Intet FS nummer. **MH(F)**

POTTEPLANTER

“Anna Andersens” pelargonie (Pelargonium zonale). FS515 Slægtspelargonie modtaget på Køge torv. Stammer fra det nordlige Stevns. Se hele historien på Frøsamlerens hjemmeside. Bladene er friskt grønne, blomstens farve svinger med vejret mellem varm koral og kølig cyclamen. Leveres som stikling uden rod i foråret, begrænset materiale. Opr. 2007. **SH(V);NC(V)**

Dværgpalme (*Chamaerops humilis*). Viftepalme med meterhøj stamme, fra Middelhavslandene. **FP(F)**

Pelargonie 'Rød rosenknop fra Bornholm'. Trivelig pelargonie med klaser af meget små fyldte røde blomster der virkelig ligner små rosenblomster. Ring/mail endelig inden du bestiller, da overvintringssucces altid er uforudsigelig. Hobbysort uden FS-nummer. **NC(V)**

Stue-fuglemælk (*Ornithogalum caudatum*, syn. *O. longibracteatum*). **FS429** På svensk "kæmpe-stjerneløg" eller "lægeløg". Anvendtes ifølge 2 svenske kilder som lægemiddel ved ardannelser, insektbid og inficerede sår, især i håndværkerhjem. Fra USA er der beretninger om at anvende knuste blade på snitsår og blå mærker. Leveres som små sideløg. Stort delvist overjordisk grønt løg, pæn bladplante. Blomstrer ved juletid, med diskrete grønligt-hvide blomster. **NC(V)**

Særtilbud

Kina-grøntsager. Frø hjembragt herfra i 2006 – men opbevaret køligt, så spireevnen skulle være bevaret. Alle til såning i august under fiberdug, høst frem til jul.

"Lille grøntsag", mini pak-choy, meget yderig, til salat og wok.

Hong Cai Tai, tykke violette stængler spises i salat eller wok. Sprød med mild kålsmag.

Ta Cai (lignende set under navnet Tatsoi). Flad roset af mørkgrønne blade og hvide stængler. Mild til salat eller wok.

Sennep-salat med fint fligede blade. Krydret til salat.

Alle fra **ID(F)**

Andet særtilbud

Camilla Plum, der blandt så meget andet spændende er medlem af Frøsamlerne, har tilbudt os nogle af de historiske sorter fra hendes frøbutik. Frøene skal bestilles på samme måde og til samme pris som ellers, men fra **LT**. De sorter, Camilla evt. ønsker sig fra os andre, vil Lila så tage sig af på almindelig vis.

Beskrivelserne kan man se på Camillas netbutik, <http://www.fuglebjerregaard.dk/shop/index.php>.

Ragged Jack russisk grønkål (*Brassica napus*).

Green Hubbard græskar (*Cucurbita maxima*). Kom til USA fra Vestindien i 1798, i handelen fra ca. 1840. Bliver så store "over there" at kun opskårne stykker sælges i supermarkeder.

Rouge Vif d' Étampes græskar (*C. maxima*). Meget gammel fransk sort, kom til USA i 1883. Det er disse store organge 'hjul', man ser i den herlige fransk-britiske komediefilm "Undskyld, vi flygter!"

Marina di Chioggia græskar (*C. maxima*). Beskrevet i 1614 af en italiensk flygtning i England som den, hvis tomme skal kunne bruges som flyder af børn der ville lære at svømme. Til og med meget velmagende.

Bull's Blood rødbede fra ca. 1840, mørkerødt dekorativt løv, smukt i salater. Bederne er også gode.

Egyptisk Flad Rund rødbede (1865).

Alle fra **LT(F)** (mærket "Camilla")